

Omaa juttua rakentamassa –
Nuorten jalkapalloilijoiden kaksoisuria tukevan arjen rakentaminen
suomalaisissa jalkapallolukioissa

Pro gradu -tutkielma

Elmeri Heikkilä

Kasvatustieteiden tiedekunta, yleinen kasvatustiede

Lapin yliopisto

Kevät 2022

Lapin yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta

Työn nimi: Oma juttua rakentamassa – Nuorten jalkapalloilijoiden kaksoisuria tukevan arjen rakentaminen suomalaisissa jalkapallolukioissa

Tekijä: Elmeri Heikkilä

Koulutusohjelma/oppiaine: Yleinen kasvatustiede

Työn laji: Pro gradu -tutkielma/Maisteritutkielma X_ Lisensiaatintutkimus__

Sivumäärä, liitteiden lukumäärä: 70 + 4

Vuosi: 2022

Tiivistelmä

Laadullisin menetelmin toteutetussa pro gradu–tutkielmassani käsittelen kahden suomalaisen vahvasti jalkapalloon profiloituneiden kaksoisuraympäristöjen arjen toiminnan suunnittelua ja toteuttamista sekä ekologista rakennetta. Tutkimuksen tavoitteena on tarkastella jalkapallolukioiden arjen rakentamista ja suunnittelua työntekijöiden näkökulmasta.

Aineisto koostuu haastatteluista, jotka on kerätty jalkapallolukioiden työntekijöiltä teemahaastatteluiden avulla. Haastateltavat toimivat keskeisissä rooleissa nuorten jalkapalloilijoiden kaksoisura-arjen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Aineiston analyysissä hyödynnän teoriaohjaavaa sisällönanalyysia. Tutkimukseni teoreettisina viitekehyksinä toimivat nuoren jalkapalloilijan arjen jaottelu sekä urheilijan kokonaisvaltainen elämä, eli kaksoisuraan liittyvä teoria sekä siirtymävaiheet urheilussa.

Tutkimukseni tulokset osoittavat, että suomalaisissa jalkapallolukioissa onnistuneen toisen asteen vaiheen kaksoisuran toteuttamiseen on hyvät edellytykset. Jalkapallolukioiden toiminnassa pyritään huomioimaan nuorten jalkapalloilijoiden kohtaamat haasteet tiiviin yhteistyön avulla. Tuloksista on havaittavissa myös uhkakuvia jalkapallolukioiden toiminnalle. Uhkakuvat liittyvät urheilun raakaan puoleen, jotka linkittyvät vahvasti taloudellisiin kysymyksiin. Tulosteni havainnot olen tiivistänyt laatimalla oman mallin suomalaisten jalkapallolukioiden ekologisesta rakenteesta. Tutkimuksen lopussa pohdin tutkimustuloksieni valossa muun muassa suomalaisen kaksoisura–ajattelun tulevaisuutta.

Avainsanat: kaksoisura, opinto-ohjaus, huippu-urheilu, koulutussuunnittelu

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO.....	1
2. NUOREN JALKAPALLOILIJAN ARJEN JAOTTELU.....	6
2.1 AJANKÄYTTÖ JA RUTIINIT	6
2.2 KODINTUNTU JA TURVALLISUUS	8
2.3 TOIMINNAN LAATU JA YLLÄPITÄMINEN.....	10
3. SIIRTYMÄVAIHEET JA KAKSOISURA	14
3.1 NUOREN JALKAPALLOILIJAN ELÄMÄNPOLKU JA SIIRTYMÄVAIHEET	14
3.2 KAKSOISURA SUOMESSA JA EUROOPASSA.....	17
3.3 KAKSOISURAN MENESTYSPIIRTEET JA EKOLOGINEN LÄHESTYMISTAPA.....	19
4. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	25
4.1 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYS.....	25
4.2 TUTKIMUSMENETELMÄ.....	26
4.3 AINEISTO	27
4.4 AINEISTON ANALYYSI.....	30
5. TUTKIMUSTULOKSET	34
5.1 KOKONAISVALTAINEN YMPÄRISTÖ	34
5.2 VANKKA EKOLOGINEN RAKENNE.....	36
5.3 URHEILUN UHKAKUVAT.....	42
5.4 JALKAPALLOLUKIOIDEN ONNISTUNEEN ARJEN RAKENTAMISEN MALLI	45
6. TUTKIMUKSEN YHTEENVETO	54
6.1 POHDINTA.....	54
6.2 JATKOTUTKIMUSAIHEITA.....	59
6.3 TUTKIMUKSEN EETTISYYS	61
LÄHTEET.....	65

LIITTEET.....	71
LIITE 1. HAASTATTELUPYYNTÖ	71
LIITE 2. SÄHKÖPOSTI.....	73
LIITE 3. HAASTATTELURUNKO JA SÄHKÖPOSTI (VALMENTAJA)	74
LIITE 4. HAASTATTELURUNKO JA SÄHKÖPOSTI (OPINTO-OHJAAJAT).....	77

JOHDANTO

”Huudellaan ammattimaisuuden perään ja seurataan mielummin kulttuurimaiden joukkueita, koska kulttuurimaissa asiat on osattu hoitaa vii-meisen päälle. Miten voidaan toimia ammattimaisesti, jos ei edes itse uskota siihen omaan tekemiseen. Jalkapallo on Suomessa mukavaa puuhastelua, jonka parissa menee iltapäivät rattoisasti, ja illalla voidaan katsoa telkkarista oikeaa jalkapalloa. Ei ymmärretä sitä, että ihan samanlaisista siemenistä ne huippumaidenkin puitteet on rakennettu.” (Futisforum2.)

Urheilu on merkittävä osa suomalaista kulttuuria sekä identiteettiä. Suomessa arvostetaan suuresti urheilun merkeissä saavutettua menestystä, mikä yhdistää ihmisiä ja tarjoaa suuria ilon ja ylpeyden aiheita sekä herättää voimakkaita tunteita. Maailman harrastetuimman ja kilpailullisimman lajin jalkapallon asema Suomessa on kuitenkin kaksijakoinen. Toisaalta jalkapallo on harrastajamääriltään Suomen suurin laji, mutta toisaalta kannattajakulttuuri, viihteellinen näkökulma ja kiinnostus kotimaiseen huippujalkapalloiluun on suuren yleisön silmissä melko alhaista, mikä näkyy konkreettisesti Suomessa esimerkiksi aggressiivisena kahtiajakona kotimaisten jalkapallokannattajien ja ulkomaista jalkapalloa aktiivisesti kannattavien fanien kesken (Kananen 2019). Tekstini aloituslainaus jalkapallofoorumille¹ kirjoittaneelta jalkapallofanilta liittyy osaltaan tähän kaksijakoiseen kotimaiseen jalkapalloon suhtautumisen ilmiöön, sekä omiin motiiveihini kirjoittaa graduni tästä aiheesta. Omaan urheilutaustaa sekä tunnustan olevani kotimaisen urheilun, erityisesti jalkapallon seuraaja sekä puolestapuhuja, joten aiheeni valintaa ohjasi vahvasti oma kiinnostukseni. Voisin sanoa, että urheilu on aina ollut ja tulee aina olemaan merkittävä osa minua. Toiseksi aiheeni valintaan vaikutti se, että haaveilen tulevaisuudessa opinto-ohjaajan ammatista sekä olen kiinnostunut erityisesti ammatillisesti kehittämään nuorten opiskelijoiden kasvu-, koulutus-, ja kehitysympäristöjä.

¹ *Lainaus on peräisin voimakkaasti jalkapalloiluun keskittyvältä keskustelualustalta nimeltään FutisForum2. Lainaus on peräisin keskusteluketjusta, jossa keskustellaan kannattajuuden eri tasoista (globaaleita suurseuroja kannattavien etäfanien sekä kotimaista jalkapalloa kannattavien fanien osalta).*

Kiinnostukseni ja esiymmärrykseni vuoksi koen siis, että juuri tämä aihe ja näkökulma oli minulle se kaikista sopivin vaihtoehto toteuttaa oma gradututkielmani.

Tässä tutkimuksessa haluan lähteä aloituslainausta myötäillen selvittämään sitä, että kuinka meidän suomalaisten omaa järjestelmää ja toimintaa pyritään kehittämään korkealla tasolla suomalaisissa urheilua tukevissa instituutioissa. Tutkimukseni kohdistuu nuorten jalkapalloilijoiden kriittiseen toisen asteen vaiheeseen, jota voi kuvailla tietynlaiseksi vedenjakajaksi nuoren urheilijan elämässä, sillä nuoren urheilijan elämässä tapahtuu lyhyessä ajassa merkittäviä siirtymävaiheita niin urheilullisesti, kuin myös yleisen kehityksen ja elämänkaaren näkökulmasta. Erityisesti tutkimuksessani korostuu yleisesti urheilijan elämän haastavimpana pidetty junioreista ammattilaiseksi -siirtymä (Stambulova 2012, 180–181; Roos-Salmi 2014, 126.) Tämän siirtymän haastavuudesta kertoo muun muassa se, että merkittävä osa juniorisarjoissa menestyneistä tippuu huippu-urheilun maailmasta, eikä siirry aikuisten sarjoihin ammattilaistasolle. Tutkimuksissa on havaittu, että siirtyminen junioreista aikuisten tasolle on stressaava elämänvaihe, jossa urheilijan kohtaamat vaatimukset nousevat jokaisella elämän osa-alueella. Esimerkiksi harjoitteluvaatimukset kasvavat ja nuoret urheilijat joutuvat sopeutumaan uudenlaisten psykologisten ja psykososiaalisten vaatimuksien kanssa. (Ryba, Aunola, Ronkainen, Selänne & Kalaja 2016; Vanden Auweele ym. 2004.) Yksi tämän tutkimuksen rajaavista linjauksista on keskittyä toimintaympäristöihin, joissa käydään läpi junioreista ammattilaiseksi -siirtymää.

On siis tiedostettavaa, että toisen asteen vaihe on kriittinen osa urheilijan elämää, eivätkä nuoret urheilijat voi laittaa tulevaisuuttaan pelkän urheilun varaan. Junioreista ammattilaiseksi -siirtymän aikana nuoret urheilijat opiskelevat toisen asteen opintojen parissa, mihin liittyy oleellisesti käsite urheilijan kaksoisurasta. Urheilijan kaksoisura tarkoittaa huippu-urheilun ja opiskelun (tai työn) yhdistämistä menestyksekkäästi siten, että urheilija ei joudu tinkimään kummastakaan urasta toisen kustannuksella (Ryba, ym. 2016). Kaksoisuraa voi kuvailla keinona vaalia lahjakkuutta ja mahdollistaa useampia onnistuneita elämänpolkuja. Onnistunut kaksoisura mahdollistaa urheilullisten unelmien tavoittelua paremmin ja vähentää lahjakkaiden urheilijoiden ennen aikaista uran lopettamista (*eng. drop-out*). Kaksoisuran toteuttamisen on todettu luovan hyvinvointia

usealla elämän osa-alueella. Näiden hyötyjen on todettu tutkimuksissa liittyvän muun muassa; terveydellisiin etuihin (tasapainoinen ja hyvinvoiva elämä), kokonaisvaltaista kehitystä tukeviin etuihin (elämän eri osa-alueiden välisen vastakkainasettelun ehkäiseminen ja sosiaaliset suhteet) sekä urheilu-uran jälkeisen elämän omaksumiseen liittyviin etuihin (identiteettikriisin ehkäiseminen ja työllisyyden turvaaminen). (European Commission 2012, 3–7.) Kaksoisuran onnistunut toteuttaminen vaatii kuitenkin paljon tukitoimia ja oikeanlaisen toimintaympäristön. Aiheeseen liittyvät tutkimukset korostavat nuoren urheilijan menestyksekkään kaksoisuran tukena olevan psykososiaalisen ympäristön merkityksen olevan ratkaisevan tärkeä onnistuneessa siirtymisessä kohti ammatillisuutta. (Ryba ym. 2016.)

Tutkimuksessani tarkastelen ilmiötä jokapäiväisen elämän, eli arjen näkökulmasta. Arki käsitteenä on laaja ja subjektiivinen, joten jaottelua voisi lähestyä useasta eri näkökulmasta. Arjen tulkitsemista voi myös kuvailla sosiaalisen käyttäytymisen tarkastelua tiettyjen näkökulmien mukaisesti. (Scott 2009, 4–5.) Tutkimukseni nuorten jalkapalloilijoiden arjen jaottelussa olen pyrkinyt luomaan jaottelun itsenäistyvän nuoren jalkapalloilijan näkökulmasta, sillä toisen asteen opintojen vaiheessa useat nuoret joutuvat muuttamaan unelmiensa perässä toiselle paikkakunnalle. Tämän näkökulman koin mielekkääksi myös sen takia, että tutkimukseni kohteena olevat oppilaitokset ovat profiloituneet vahvasti ympäristöiksi, joissa toisella asteella opiskeleville urheilijoille tarjotaan mahdollisuus elää urheiluopiston ja oppilaitoksen välisessä läheisyydessä – joko asuntoparissa, tai opiskelijasäätöiden asunnoissa. Olen jakanut nuoren jalkapalloilijan arjen tässä tutkimuksessa kolmeen osa-alueeseen: *ajankäyttöön ja rutiineihin, kodintuntuun ja turvallisuuteen* sekä *toiminnan laatuun ja ylläpitämiseen*. Jaotteluni perustuu osittain Sosiologi Rita Felskin (2020) jaotteluun, jossa arkea jaetaan erityisesti kolmen ulottuvuuden: *ajallisuuden ja rutiinien, kodintunnon sekä toiminnan laadun* avulla (Felski 2020). Lisäksi jaotteluuni olen hakenut pohjatietoa hyödyntämällä Kilpa- ja huippu-urheilun (KIHU) julkaisuja nuoren urheilijan urheiluun liittyvistä arjen asioista, lukio-opintoihin liittyvistä vaatimuksista sekä alan tutkimuksia liittyen (Juvonen 2014; Malm 2018) nuorten aikuistumiseen ja itsenäistymiseen liittyen.

Tutkimukseni kohteena ovat kaksi suomalaista urheilu- ja opiskeluympäristöä, joille ominaista on seuraavat asiat:

- 1) *Seurat ovat profiloituneet vahvasti kehittämään toisen asteen jalkapalloilijoiden kaksoisuraympäristöjä;*
- 2) *Seurat ovat menestyneitä jalkapalloseuroja Suomessa;*
- 3) *Toiminnassa on viitteitä vahvasta yhteistyöstä seuran, urheiluopiston, urheiluakatemian ja oppilaitoksen kesken;*
- 4) *Seuroilla on vahva junioritoiminta, jonka ylin taso on nuorista pelaajista koostuva, hyvin menestyvä akatemiajoukkue;*
- 5) *Toimintaympäristöt sijaitsevat keskisuurissa suomalaisissa kaupungeissa.*

Käytän tutkimukseeni valitsemistani kahdesta toimintaympäristöstä tutkimuksessani termiä **jalkapallolukiot**. Termi ei ole toimintaympäristöjen käyttämä virallinen nimitys, mutta koen sen tässä tutkimuksessa nimitykseksi, joka kuvaa selkeästi ja tiivistetysti tutkittavan toiminnan kokonaisuutta ja luonnetta. Tutkimukseni keskittyy erityisesti toiminnan ”ytimessä” olevien jalkapallolukioiden työntekijöiden eli valmentajien ja opinto-ohjaajien näkökulmiin. Valintaani vaikutti osaltaan myös se, että itselleni ei ole tullut ainakaan toistaiseksi vastaan aiheeseen liittyvää tutkimusta, jossa olisi pelkästään kaksoisuraympäristöjen työntekijöiden näkökulmia. Useissa aiheeseen liittyvissä tutkimuksissa urheilijoiden ääni on ollut vahvasti keskiössä, joten koin, että itse voisin tehdä tutkimukseni toisesta näkökulmasta – toiminnan suunnittelun, toteuttamisen ja kehittämisen näkökulmista.

Tutkimuksessani merkittävä näkökulma on nuorten urheilijoiden elämän kokonaisvaltainen tukeminen. Tähän liittyen suomalaisessa kaksoisuratutkimuksessa on saatu tutkimustietoa muun muassa tutkimusryhmältä (Nikander, Saarinen, Aunola, Kalaja & Ryba 2021), joka tutki suomalaisten urheilulukioiden menestystekijöitä Suomessa.

Tutkimukseni aiheeseen peilaten vertailukohtia löytyy erityisesti tanskalaista tutkimuksista, joissa on mallinnettu erilaisten kaksoisuraympäristöjen rakenteita sekä tutkittu kokonaisvaltaista ja sosiaalisesti vastuullista nuorten urheilijoiden elämän tukemista (Henriksen, Kamuk, Kuettel, Linnér, Stambulova & Storm 2020; Henriksen & Christensen 2013, 77–87). Oma tutkimukseni on lähempänä yllä mainittuja tutkimuksia, sillä tutkitavat kohteet (jalkapallolukiot) ovat melko harvinaisia ja tuoreita kaksoisuraympäristöjä. Tutkimukseni eroaakin valtaosasta aiheeseen liittyvästä tutkimuksesta kahdesta syystä: 1) Tutkimuksessani näkökulma keskittyy erityisesti jalkapalloilijoiden arkea lähellä oleviin työntekijöihin – erityisesti toiminnan suunnittelun, tukemisen ja toteuttamisen näkökulmasta ja 2) jalkapallolukioissa korostuu joukkueena toimiminen, mikä poikkeaa muun muassa lähes kaikista muista aiheeseen liittyvistä tutkimuksista, joihin olen törmännyt prosessin aikana.

2. NUOREN JALKAPALLOILIJAN ARJEN JAOTTELU

2.1 AJANKÄYTTÖ JA RUTIINIT

Tiettyjen asioiden toistot korostuvat arjen ajankäytössä, joka luo omalta osaltaan arjesta kuvaa tylsänä ja ennalta-arvattavana. Vaikka arjen rytmeissä toistuvatkin samat asiat kerta toisensa jälkeen, kekseliäisyys ja luovuus tulevat Felskin mukaan mahdolliseksi juuri tylsätköissä, arkisissa rytmeissä. Felski painottaa ajallisuuden syklisyyttä, joka tapahtuu eri tasoissa. Päivittäin toistuvat syklit, kuten syöminen, nukkuminen ja työskentely ovat yhteydessä laajempiin sykleihin, kuten esimerkiksi viikonloppuun tai uuteen lukukauteen. (Felski 2000 81–82; Jokinen 2005, 27–32.) Tässä tutkimuksessa rajaus keskittyy ennen kaikkea alleviivaamaan sitä, kuinka paljon ja mihin nuorilla jalkapalloilijoilla menee aikaa kaksoisuran toteuttamisen aikana.

Nuorten urheilijoiden urheiluun kuluva ajankäyttöä on tutkittu Suomessa nuorten maajoukkueurheilijoille suunnatussa Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskuksen (KIHU) teettämässä kyselyssä (2021). Kyselyssä selvisi, että urheilijoilla kuluu keskimäärin 21,2 tuntia viikossa kaikkeen urheiluun, eli päälajin ohjattuun ja omatoimiseen harjoitteluun sekä muuhun liikuntaan. Joukkuepallolajien urheilijoilla oli valmennuksen alaisia harjoitustunteja keskimäärin 13,3 tuntia viikossa (kaikkien urheilijoiden ka 13 tuntia viikossa) sekä omatoimisia harjoituksia keskimäärin 3,8 tuntia viikossa (kaikkien urheilijoiden ka 5 tuntia viikossa). Välinehuoltoon urheilijoilta kului keskimäärin 1,5 tuntia viikossa sekä joukkuepallolajien urheilijoilta kului harjoituspaikalle kulkemiseen keskimäärin 3,6 tuntia viikossa (kaikkien urheilijoiden ka 4,4 tuntia viikossa). Joukkuepallolajien urheilijoilla oli keskimäärin 42,3 ottelua vuodessa, mikä oli myös selkeästi enemmän kuin kaikkien urheilijoiden keskiarvo 26,6 ottelua/kilpailua vuodessa. (Blomqvist, Mononen, Pusa & Mäkinen 2020.) Suomalaisessa lukiossa opinnot sisältävät vähintään 75 kurssia, joista yksi kurssi kestää laskennallisesti 38 tuntia. Kolmessa vuodessa suoritettussa lukion oppimäärässä opiskelijan tulee siis suorittaa oppitunneilla tapahtuvaa opetusta keskimäärin kuusi kurssia jaksossa, eli kolmekymmentä tuntia viikossa. Lukion

voi myös suorittaa pidemmässä ajassa, jolloin keskimääräinen viikkotuntimäärä vähenee – esimerkiksi urheilijoiden suosima neljän vuoden tahti tarkoittaa keskimäärin noin 4–5 kurssin suorittamista jakson aikana. (Kupiainen, Marjanen & Ouakrim-Soivio 2018, 13–14; Opetushallitus 2019.)

On siis selkeästi huomattavissa, että nuorten huipulle tähtäävien urheilijanuorten elämä on aikataulullisesti tiivistä – jo pelkästään harjoitteluun ja kouluun menee aikaa noin 40–50 tuntia viikossa. Kokon (2014) mukaan nuoren urheilijan elämässä ajankäyttö näyttäytyy erityisen tärkeänä arjen rytmien näkökulmasta, sillä nuori urheilija on herkässä vaiheessa – vasta opettelemassa kokonaisvaltaisen urheilijan elämäntavan omaksumista. Urheilullista elämäntapaa ei voi pitää automaattisena ominaisuutena, vaan se vaatii aktiivista kasvatusta ja kasvamista. Tärkeäksi asiaksi on syytä nostaa esille perustarpeiden täyttäminen, kuten riittävän ravinnon ja unen saaminen, joiden optimaalista toteutumista varten on syytä pyrkiä säännöllisen rytmin luominen nuoren arkeen. Harjoittelua ja urheilua ei myöskään saa pitää erillisenä osana urheilijan muuhun elämään – epäterveelliset elämäntavat vaikuttavat vääjäämättä negatiivisesti nuoren urheilijan optimaalisen harjoittelutason saavuttamiseen, kuten myös oppimiseen ja koulunkäyntiin. (Kokko 2014, 43.)

Urheiluun liittyen on myös tärkeää huomioida, että urheilussa korostuu syklisyys ja rytmittäminen myös laajemmassa kuvassa. Jalkapallossa kausi voidaan jakaa viiteen kauteen, jotka voidaan myös jakaa pienemmiksi kausiksi. **Valmistautumiskaudella** pyrkimyksenä on harjoitella laadukkaasti kehittäen pelaajan henkilökohtaisia ominaisuuksia ja taitoja. Tällä kaudella myös aloitetaan uuteen kauteen valmistautuminen edellisen kauden jäljiltä, jolloin on tärkeää lisätä harjoittelun kuormittavuutta maltillisesti kovemmaksi ennen kilpailukautta ja rakentaa paras mahdollinen fyysinen toimintakyky uudelle kaudelle. **Viimeistelykaudella** jalkapallossa harjoitellaan kovaa, mutta harjoittelu muuttuu enemmän itse pelin huomioivaksi. Tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi voimaharjoittelussa painotus siirtyy enemmän räjähtävään voimantuottoon, sekä harjoituksissa tulee enemmän mukaan pelin taktiset vaatimukset. **Ottelukaudella** pelaajat keskittyvät harjoittelussaan tukemaan kaikilla tavoin mahdollisimman hyvää peleissä onnistumista. Harjoittelussa korostuvat ne asiat, joita peleissä pitää parantaa ja tempo pyritään

säilyttämään peliä tukevana, eli tehokkaana. Ottelukauden päättymisen jälkeen vuorossa on puolestaan syklin alku tai loppu – määrittely on ehkä haasteellista ja mielipidekysymys. **Ylimenokaudella** kilpailulliset ottelut ovat päättyneet kauden osalta, ja pelaajilla on mahdollisuus pieneen lepojakssoon. Urheilussa pyritään kuitenkin vähintäänkin pitämään yllä kuntopohjaa, jotta uuden kauden alussa ei menisi liikaa aikaa tulevan kauden fyysisen pohjakunnon rakentamiseen. (Pullinen 2008, 39–46; Metaxas ym. 2006; Viitanen & Lindström 2005.)

Nuorten, kaksoisuraa toteuttavien jalkapalloilijoiden elämä on siis ajankäytöllisesti tiivistä ja vaativaa. Huomionarvoista on myös se, että jalkapallon vuosirytmii asettaa omat vaatimuksensa ja haasteensa kaksoisuralle – tiettyjen kauden osien aikana urheilullisesti tekeminen on tiiviimpää ja vaatii enemmän täysipainoista keskittymistä urheiluun.

2.2 KODINTUNTU JA TURVALLISUUS

Kodin merkitystä arjen keskeisenä symbolina on korostettu useiden arjen tutkijoiden näkökulmista. Felski kuitenkin, että koti voidaan kuitenkin nähdä konkreettisen ja symbolisenakin merkinä korostetun kodin lisäksi myös vertauskuvallisena – kodintuntuista arkea voi olla muuallakin kuin konkreettisesti kodissa. (Felski 2000 85–86; Jokinen 2005, 27–32.) Nuorten jalkapalloilijoiden elämässä tapahtuu usein toisen asteen vaiheen aikana merkittäviä muutoksia erityisesti itsenäistymisen suhteen. Usein urheilu-uran unelmien tavoittelu tarkoittaa muuttamista toiselle paikkakunnalle 15–16 vuoden iässä, mikä tarkoittaa myös sitä, että nuori muuttaa pois lapsuudenkodistaan. Tästä syystä puhun tutkimuksessani erityisesti nuoren itsenäistymiseen liittyvistä näkökulmista. Itsenäistymisen myötä myös luonnollisesti sosiaalinen elämä muuttuu – huoltajien rooli siirtyy enemmän taka-alalle, kun taas esimerkiksi valmentajien, vertaisten ja kavereiden rooli korostuu enemmän aikuistuvan ja itsenäistyvän nuoren jokapäiväisessä elämässä (Wylleman, Reints & De Knop 2013, 36–37).

Juvosen (2015) tutkimuksen mukaan omaa kotia ja itsenäistä asumista voidaan pitää yhtenä merkittävimmistä askeleista kohti nuoren autonomisen toimijuuden rakentumista.

Juvosen mukaan nuorten itsenäisen asumisen haasteet liittyvät vahvasti itsenäistymisen ja aikuistumisen sosiaalisten ja kulttuuristen odotuksien vastaamiseen sekä arjenhallintaan. Itsenäisen asumisen onnistuminen voidaan nähdä merkittävänä signaalina onnistuneesta siirtymisestä kohti autonomista aikuisuutta, nuoren toimijuuden vahvistumisesta ja kyvykkyydestä rajata itselleen oma rajattu ja hallittu elämänpiiri. (Juvonen 2015, 94; Kupari 2010; Mallet 2004.) Malmin (2018) tutkimuksessa nuorten itsenäistymisen tukemisessa korostetaan tähtäämistä toimijuuden vahvistamiseen. Toimijuuden vahvistamiseen vaikuttavat tutkimuksen mukaan kolme asiaa; *nuoren sosiaalisten suhteiden vahvistaminen, arjenhallinta sekä nuoren oma kokemus toimijuutensa vahvistumisesta*. Tutkimuksessa korostetaan myös toimijuuden relationaalisuutta, sillä yhteiskunnalliset normit voivat ohjata nuoren yksilön ajattelua pelkästään lineaarisena siirtymänä lapsuudenkodista yksinasumiseen. Pahimmillaan yksinasuminen voi olla nuorelle pelkästään selviytymistä ja ulkoisten paineiden luomaa ahdistusta. Tutkimuksessa korostuukin se, että ihmisyyteen kuuluu oleellisesti keskinäiset riippuvuus- ja sosiaaliset suhteet, jotka muuttuvat elämän aikana. Nuoren ihmisen elämässä ei pitäisi näin ollen puhua riippumattomuudesta – enemmänkin erilaisista ja muuttuvista riippuvuussuhteista, sekä sosiaalisista verkostoista, jotka auttavat nuorta oman toimijuutensa rakentumisessa. (Malm 2018, 62–63, 67; Cameron ym. 2018.)

Nuoren ihmisen oman kodin ja uuden päivittäisen elämänpiirin rakentumisessa voidaan siis korostaa erityisesti uudenlaisen elämänpiirin rakentumista. Erityisesti nuoren ihmisen päivittäisessä elämässä korostuvat uudenlaiset päivittäiset sosiaaliset suhteet, joiden tuomaa turvallista elämänpiiriä voidaan pitää tärkeimpänä asiana onnistuneessa siirtymisessä kohti itsenäistymistä ja omaa kodintuntuista elämänpiiriä. Nuorten urheilijoiden osalta toisen asteen vaiheessa onkin ensisijaisen tärkeää, että nuori pääsee toteuttamaan itsenäistymistä ja aikuiseksi kasvamista ympäristössä, jossa uusien elämänpiirien ja tukiverkostojen luominen on yksinkertaista (Järvinen 2014, 54–55). Valmentajan rooli nuoren urheilijan elämässä korostuu vahvasti, sillä valmentaja toimii auktoriteettiasemassa ja merkittävän vaikuttavassa asemassa. Valmentaja pystyy omalla toiminnallaan muun muassa ohjaamaan ja tukemaan urheilijaa autonomiseksi, vahvalla itsetunnolla varustetuksi motivoituneeksi urheilijaksi. (Konttinen 2014, 20; Kokko 2014,

44.) Vertaisten ja ystävien tuomaa tukea voidaan pitää myös kriittisen tärkeänä osana, sillä hyvät toverisuhteet edesauttavat kuuluvuuden tunnetta, auttavat vanhemmista eroamisen prosessissa sekä ylläpitävät motivaatiota urheilua kohtaan. (Aarresola ym. 2014, 13; Konttinen 2014, 19–20).

2.3 TOIMINNAN LAATU JA YLLÄPITÄMINEN

Modaalisuuden, eli toiminnan laatuun liittyvä ulottuvuus liittyy tapoihin, jotka ovat sekä tekoja että asenteita. Tätä voidaan pitää elämän välttämättömänä muotona. Usein puoliautomaattisesti ja tahattomasti toistetut tavat voivat tuntua raskailta ja konservatiivisilta, mutta tapojen toteutuksen myötä syntynyt asenne ruokkii ihmistä kohti muunlaisia, aktiivisempia ja tietoisempia tekoja. (Felski 2000, 89–90; Jokinen 2005, 27–32.) Tarkastelen tässä tutkimuksessa toiminnan laatua ja ylläpitämistä opiskelijanuorten kohtaamien arjen vaatimuksien näkökulmasta. Erityisesti pidän tämän tutkimuksen kannalta tärkeänä sitä, millaisia vaatimuksia lukio-opinnot ja urheilu aiheuttavat nuorille, sekä mistä palasista nuoren urheilijan päivittäisen elämän hyvän laadun pohja rakentuu.

Suomalainen lukiokoulutus on laaja-alainen yleissivistyksen vahvistamiseen pyrkivä koulutus, jossa opiskelija kartuttaa monipuolista tietämystä laaja-alaisiin ilmiöihin liittyen. Samalla opiskelija rakentaa lukiovuosiensa aikana omaa identiteettiään ja etsii paikkaansa maailmassa. Lukiokoulutuksen aikana oppilaat kartoittavat ihmisiä, kulttuureja, ympäristöä ja yhteiskuntaa koskevaa olennaista tietoa, osaamista ja toimijuutta. Lukio-koulutus ohjaa opiskelijoita kohti tulevaisuutta ja jatkuvaa oppimista. (Opetushallitus 2019, 16.) Lukiossa opiskelu tarkoittaa sitä, että opiskelija joutuu kohtaamaan peruskouluopintojen pohjatietonsa avulla uudenlaisia haasteita sekä muokkaamaan ja sovittamaan omia strategioitaan uudenlaisessa tilanteessa. Tutkimustieto on osoittanut, että hyviä arvosanoja lukio-opinnoissaan saaneet oppilaat kokivat lukiossa erityisesti vastuuta opiskelustaan sekä minäpystyvyyden osoittaminen on koettu lukiolaisten osalta tärkeänä. (Anttila, 202, 206–207.)

Lukio-opinnot voivat myös aiheuttaa opiskelijoille suurta kuormaa ja vaaraa uupumisesta, kuten Hietajärven & Salmela-Aron (2019) lukiobarometrin aineiston avulla toteutetussa tutkimuksessa kävi ilmi. Tutkimus osoitti, että suomalaisissa lukioissa on erilaisia opiskeluhuvinvointiryhmiä sekä suuria eroja oppilaiden hyvinvoinnissa, eivätkä lukiolaiset ole yhtenäinen ryhmä. Tutkimustuloksissa esiteltiin kolme ryhmää: innostusryhmä (n. 38 %), riittämättömyysryhmä (n. 29 %) ja kuormittuneiden ryhmä (34 %). Tutkijat korostavat tuloksien vakavuutta – riittämättömyys ja uupumus ovat lisääntyneet voimakkaasti lukiolaisten keskuudessa. Erityisesti lukiolaisten kehitystehtävien ja identiteetin rakentamiseen jäävän psyykkisen energian riittämättömyys herättää huolenaiheita. (Hietajärvi & Salmela-Aro 2019, 6–8.) Lukiokoulutusta voi näin ollen kuvailla uudenaikaiseksi haasteeksi nuoren elämässä, minkä aikana nuori joutuu haastamaan itseään koulutuksellisesti ja kehityksellisesti. Lukiokoulutuksen aikaa voikin kuvailla nuoren urheilijan elämänkaareissa yhtenä merkittävänä siirtymisenä – kasvamisena koululaisesta opiskelijaksi (Aarresola ym. 2014, 17).

”Jos emme lapsina treenanneet kesäisin ”Mehun” (jalkapalloilijaveli Mehmet Hetemaj) kanssa niin paljoa, isäni sanoi meille suoraan: ”Brasiliassa on miljoona pelaajaa, jotka tekevät kolme kertaa enemmän duunia kuin te, jotka istutte täällä kotona sohvalla katsomassa Pokémonia.”

– Perparim Hetemaj (Suunnanmuutos 16.5.2021.)

Yllä oleva vanhan suomalaisen a-maajoukkuepelaajan Perparim Hetemajin kuvaus lapsuudestaan on hieman kärjistetty, mutta omalla tavallaan osuva määritelmä huippujalkapalloilun vaatimustasosta. Jalkapallo on maailman suosituin ja kilpailullisin urheilulaji, jossa nouseminen ammattilaiseksi vaatii poikkeuksellista omistautumista, vuosikausien päämäärätietoista harjoittelua sekä oikeanlaista tukiverkostoa. Jalkapallossa huipulle pääseminen vaatii paljon, joten luonnollisesti urheilijan jokapäiväisen toiminnan täytyy olla urheilullisesti myös huipputasolla.

Urheilun näkökulmasta toiminnan laatua voi lähestyä nostamalla esille huippu-urheilun perimmäisen ajatuksen, eli menestymisen mahdollisimman korkealla tasolla. Se miten parhaaseen tulokseen päästään riippuu ratkaisevasti urheilijan päivittäisestä

tekemisestä, jossa korostuu puoliautomaattisesti ja tahattomasti tehdyt teot ja valinnat arjessa, eli toisin sanoen oikeanlainen ja tasapainoinen harjoittelu jatkuvalla ja tasaisella rytmillä. Perusajatus fyysisessä urheilun harjoittelussa on tiivistetysti se, että ihminen luo harjoittelulla kuormitusta kehoaan kohtaan, jonka jälkeen riittävällä palautumisella (lepo ja ruokailu) kuormittuneen kehon kehityskohteen suorituskyky paranee. Toisin sanoen fyysisessä harjoittelussa ikään kuin rikotaan kehon osia harjoittelulla, jonka jälkeen se kasataan palautumisen avulla vahvemmaksi ja paremmaksi kuin se aiemmin oli. (Nummela 2016, 16–17.)

Huippu-urheilussa erot ovat usein äärimmäisen pieniä, joten jokainen suoritukseen vaikuttava tekijä on merkityksellinen. Kilpailutulokseen vaikuttavia tekijöitä ovat muun muassa elintoiminnot, ominaisuudet, lajiosaaminen ja ulkoiset tekijät. (Nummela 2016, 25.) Mahdollisimman hyvän suorituksen pohjana voidaankin pitää yksinkertaisesti terveenä harjoittelua. Urheilussa vammojen kirjo on vaativa ja hyvin laaja. Tähän tutkimukseen liittyen on kuitenkin syytä nostaa esille konkreettiseksi esimerkiksi alipalautumistila, joka on usein hyvin piilevä vaiva. Alipalautumistila tarkoittaa sitä, että urheilijan keho ei ehdi toipua harjoittelun kuormituksesta, mikä tarkoittaa sitä, että keho ottaa uuden harjoituksen vastaan yhä heikentyneessä tilassa. Huomionarvoista on se, että alipalautumistila voi johtua useista asioista, kuten heikosta ravinnosta, puutteellisesta unesta tai stressistä – tästä syystä urheilijan elämäntilanne pitäisi aina nähdä kokonaisuutena. (Hakkarainen 2016, 25–27.) Jalkapallo joukkuepallolajina sisältää monipuolisia ulottuvuuksia ja vaatimuksia. Pallolajeille tyypillistä on se, että lajeissa oleellista on pelaajien vaatimus mukautua nopeasti vaihtuviin pelitilanteisiin ja pelin taktisiin nyansseihin (Häyrinen 2014, 38–39). Jalkapallon osalta taktisuus on korkealla tasolla, sillä kentällä on yhtä aikaa kahdessa joukkueessa 20 kenttäpelaaja ja kaksi maalivahtia, joiden on toteutettava yhdessä sovittua omaa pelitaktiikka, mutta kuitenkin reagoiden pelissä tapahtuviin muutoksiin nopeasti (Pullinen 2008, 20–23).

Nuori, lukiossa opiskeleva jalkapalloilija kohtaa siis päivittäisessä elämässään merkittäviä haasteita – kehityksellisesti, koulutuksellisesti sekä urheilullisesti. Nuori jalkapalloilija on toisen asteen vaiheen aikana keskellä kriittisiä muutoksia – nuori muuttuu koululaisesta opiskelijaksi, harrastelijasta urheilijaksi sekä teinistä aikuiseksi (Aarresola ym.

2014, 11). Samalla nuori pelaa urheilullisesti erittäin haastavaa, kilpailullista ja taktista joukkuepalloa, jossa toiminta tapahtuu suuressa joukkueessa. Voi siis sanoa, että nuoren jalkapalloilijan elämään mahtuu paljon erilaisia elämän osa-alueita, jotka eivät ole irrallisia osia, vaan vaikuttavat toinen toisiinsa merkittävästi.

3. SIIRTYMÄVAIHEET JA KAKSOISURA

3.1 NUOREN JALKAPALLOILIJAN ELÄMÄNPOLKU JA SIIRTYMÄVAIHEET

Urheilijoiden elämänpolkujen määrittelyssä on nykytutkimuksessa siirrytty yhä enemmän käsittelemään urheilijan elämänpolkuja kokonaisvaltaisemmin. Wyllemanin, Reintsin ja De Knopin (2013) artikkelissa on esitelty urheilijoiden siirtymien kehitysmallia, jossa kuvataan urheilijan koko elämän tai toisin sanoen koko yksilöllisen kehityksen kattavaa urapolkua, mikä käsittää urheilijan polun aina lapsuudesta uran lopettamisen jälkeisiin vuosiin. (Wylleman, Reints & De Knop 2013, 36–37.)

Taulukko 1. Urheilijoiden kohtaamien siirtymien kehitysmalli. Mukailtu Wylleman, Reints & De Knop (2013, 36).

IKÄVUODET	< n. 12 v		n. 13–18 v		n. 19–29 v		n. 30 v ->
URHEILU-URAN VAIHE	TUTUSTUMIS- VAIHE	S I I R	KEHITYSMISVAIHE	S I I R	HUIPPUVUODET	S I I R	LOPETTA- MISVAIHE
TUKIPIIRI	VANHEMMAT SISARUKSET VERTAISET	T Y M Ä	VERTAISET VALMENTAJA VANHEMMAT	T Y M Ä	KUMPPANI VALMENTAJA	T Y M Ä	OMA PERHE VALMEN- TAJA
KEHITYSPSYKO- LOGINEN TASO	LAPSUUS	V A I H E	TEINI-IKÄ	V A I H E	(NUORI) AIKUISUUS	V A I H E	AIKUI- SUUS

Taulukossa 1 olen listannut alkuperäistä mallia mukailleen urheilijoiden ikävuosien suhteen urheilu-uran vaiheisiin, kehityspsykologisiin vaiheisiin sekä tukipiiriin. Taulukko koostaa siirtymävaiheiden useita eri tasoja ja ulottuvuuksia. Eri tasojen ja ulottuvuuksien vaikutukset näkyvät yllä esitetyissä taulukoissa siten, että ura- ja kehitysvaiheet menevät urheilijan elämässä osittain päällekkäin. Esimerkiksi sosiaaliset suhteet ja tukipiiri sekä psykologisen kehityksen vaiheet eivät välttämättä tapahdu samoihin aikoihin kuin tietty siirtymä urheilun uravaiheissa. (Wylleman, Reints & De Knop 2013, 36–37.) Näin ollen urheilijan kokonaisvaltaisen elämän tutkimisessa on otettava huomioon useita tasoja ja vaikuttavia tekijöitä kokonaisvaltaisesti.

Siirtymävaiheet ovat luonnollinen osa urheilijan elämää, jotka vaikuttavat laajasti urheilijan elämään. On myös huomioarvoista, että urheilu-ura on melko lyhyt, eli siirtymävaiheet tapahtuvat ja vaikuttavat nopealla tahdilla urheilijan elämässä. Siirtymätyyppejä voidaan jaotella normatiivisiin ja ei-normatiivisiin. Normatiiviset siirtymät ovat ennustettavia, sidoksissa ikään ja kehityskauteen sekä koskettavat yleisesti suurinta osaa eri vaiheisiin yltäneistä urheilijoista. Normatiivisia siirtymiä ovat muun muassa harrasturheilusta kilpaurheilun siirtyminen noin 10–12-vuotiaana sekä ammattilaiseksi siirtyminen aikuisuuden kynnyksellä. Ei-normatiiviset siirtymät ovat puolestaan äkillisiä ja usein ei-toivottuja siirtymiä. Esimerkkejä ei-normatiivisista siirtymistä ovat esimerkiksi loukkaantumiset tai valmentajan vaihtuminen. (Roos-Salmi 2014, 126–128.)

Tässä tutkimuksessa käsitellään lukioikäisiä jalkapalloilevia nuoria, joiden urapolun vaiheet sijoittuvat kehittyemis- ja huippuvaiheiden välille, sisältäen kriittisiä elämänmuutoksia. Tutkimukseni kohderyhmään kuuluvat nuoret kohtaavat lyhyessä ajassa siirtymiä elämän useilla osa-alueilla. Toisella asteella opiskelevat nuoret sijoittuvat ikävälille 15–19 vuotta. Urheilun näkökulmasta tarkasteluna nuoret sijoittuvat siirtymävaiheiden osalta *kehittymisvaiheen* ja *huippuvuosien* välille. Näiden vaiheiden välillä korostuu erityisesti vertaisten ja kavereiden kasvava merkitys nuoren elämässä sekä myöhemmin siirtymä kohti oman perheen rakentamista. Myös valmentajan rooli nuoren urheilijan elämässä nähdään iän myötä jatkuvasti tärkeämpänä, kun taas vanhempien rooli pienee ja jää enemmän taka-alalle. (Wylleman, Reints & De Knop 2013, 36–37.)

Taulukko 2. Toisella asteella opiskelevien urheilijoiden esimerkkisiirtymien jaottelua. Mukailtu Stambulova (2012, 180); Roos-Salmi (2014, 127–128).

Normatiiviset siirtymät	Ei-normatiiviset siirtymät
Junioreista aikuisten sarjoihin	Loukkaantumiset
Teini-ikästä aikuisuuteen	Ylikunto
Lapsuudenkodista omaan kotiin	Valmentajan vaihtuminen
Peruskoulusta toiselle asteelle	Vanhempien ero

Taulukossa 2 olen jakanut toisen asteen vaiheessa olevien nuorten kohtaamia siirtymiä. Urheilijan elämän kokonaisvaltaisessa lähestymistavassa urheilijan tukipiirin tavoitteet ovat eri elämänvaiheiden aikana auttaa urheilijoita asennoitumaan, valmistautumaan ja kohtaamaan sekä normatiivisia että ei-normatiivisia siirtymiä (Stambulova 2012, 180). Roos-Salmi (2014) puhuu ikävuosista 17–25 vuotta myöhäisnuoruutena. Tämän vaiheen aikana hän korostaa urheilijan elämässä tapahtuvan usein näinä vuosina vaikeimmaksi koetun siirtymän – siirtymisen junioreista aikuisten sarjoihin, mikä on myös tutkimukseni kohdeympäristölle oleellinen siirtymä. Tässä siirtymässä korostuvat erityisesti motivaatio, harjoittelun laatu sekä muun elämän hallinta. Roos-Salmi painottaa erityisesti valmentajan kanssa tehtävän yhteistyön ja päätöksien tekemisen merkitystä, mutta nostaa myös esille kokeneempien pelaajien tuoman mentorointiavun yhtenä mahdollisena tehokkaana sosiaalisen tuen keinona. (Roos-Salmi 2014, 127–128.)

Stambulova (2012) painottaa myös junioreista ammattilaiseksi-siirtymän tärkeyttä ja haastavuutta. Hän esittelee tapoja valmistaa urheilijaa kohtaamaan tämä vaikea siirtymä sekä kuinka tukipiiri voi auttaa urheilijaa siirtymän aikana. Normatiivisten siirtymien tukemisessa etuna on se, että siirtymät ovat ennalta-arvattavissa. Kaksoisuraa tukevat henkilöt voivat ohjata urheilijaa ennaltaehkäisevästi, muun muassa auttamalla urheilijaa luomaan omat selviytymiskeinonsa. Näitä keinoja ovat muun muassa urasuunnittelutaidot, stressin- ja elämänhallinta sekä kannustaminen itseohjautuvuuteen. Ei-normatiivisten siirtymien osalta tilanne on usein haastavampi, sillä urheilijat eivät usein ole valmistautuneita näihin tilanteisiin. Ei-normatiivisten siirtymien kohdilla tukevien

henkilöiden on mahdollista auttaa urheilijaa erityisesti luomalla tilanteeseen sopivat, mukautetut rutiinit, jotka tukevat urheilijan itseohjautuvuutta tulevaisuutta varten. (Stambulova 2012, 180–181.)

3.2 KAKSOISURA SUOMESSA JA EUROOPASSA

” Ei vaadita tilastoja todistamaan, että urheilijanuorukainen, joka uhraa ruumiinsa ja sielunsa harjoittelemalla ammattimaisen valmentajan johdolla valmistuakseen ankaraan kilpailuun, jossa hän kerää tuhansien ihmisten katseet ja jossa panoksena on tuhansia dollareita, ei löydä aikaa ja energiaa millekään vakaville älyllisille ponnisteluille.”

Yllä esitetty lainaus on esitetty yhdysvaltalaisessa Carnegie-säätiön julkaisemassa tutkimuksessa ”American college athletics” vuonna 1929. (Metsä-Tokila 2001, 22; Wylleman ym., 1991.) Tutkimus on tietenkin jo lähes sata vuotta vanha, mutta lainaus ei ole kuitenkaan vanhentunut. Myös 2000-luvulla toteutetut tutkimukset ovat osoittaneet urheilun ja opiskelun yhdistämisen olevan haastava yhdistelmä, mikäli urheilijalla ei ole tarvittavaa tukea toteuttaa opiskelun ja urheilun yhdistämistä. Ilman tarvittavaa tukea urheilija voi joutua luopumaan joko urheilusta tai opiskelusta liiallisen henkisen sekä fyysisen kuorman uuvuttamana. (Ryba ym. 2016; Baron-Thiene & Alfermann 2015; Christensen & Sørensen 2009; Stambulova ym. 2009.) Yltäminen huippu-urheilijaksi on haastavaa ja absoluuttisen huipputason saavuttaa vain murto-osa lajia harrastavista ihmisistä. Matka huipulle vaatii päämäärätietoista ja intensiivistä omistautumista harjoitteluun sekä kilpailemiseen. On myös tärkeää huomioida, että useimmissa lajeissa ammattilaisvuodet kattavat urheilijan elämästä vain lyhyen aikaa, eivätkä läheskään kaikki ammattilaiseksi edenneet urheilijat tienaa uransa aikana loppuelämäksi riittävää omaisuutta, kuten pieni osa urheilumaailman huipuista. (Ryba ym. 2016.)

Valtaosalle ”normaaleista” urheilijoista elämään kuuluu oleellisena osana myös siirtyminen urheilu-uran jälkeiseen aikaan työelämässä, jota varten merkittävään rooliin nousee

urheilijan koulutus. Urheilijan kaksoisura (dual career) on käsite, joka tarkoittaa urheilun yhdistymistä opiskeluun tai työhön siten, että urheilija pystyy saamaan itsestään täyden potentiaalin irti molempien urien aikana. Onnistunut kaksoisura mahdollistaa paremman urheilijan uran jälkeisen siirtymän kohti uusia töitä, sekä luo turvaa ja hyvinvointia urheilijan elämään. (Nikander ym. 2021.) Suomessa Olympiakomitea määrittelee kaksoisuran olevan tärkeä osa suomalaista urheilua ja arvoja. Olympiakomitean mukaan suomalaisessa urheilussa on vahva pyrkimys siihen, että urheilijat pystyvät yhdistämään tavoitteellisen urheilun tasapainoisesti opiskeluun tai työuraan. Suomalaisten urheilijoiden kaksoisurat alkavat yläkouluvaiheesta ja kestävät aina huippu-urheilu-uran lopettamisen jälkeiseen siirtymään asti. (Olympiakomitea.) Suomessa erilaisia kaksoisuramalleja on tunnistettu tutkimuksissa (Nikander ym. 2021.) ja otettu osaksi kansallista strategiaa (Olympiakomitea). Nämä kolme suomalaista kaksoisuramallia ovat: *urheilun tukeminen ensimmäinen ammattina, koulutuksen ja urheilun yhdistäminen sekä urheilun ja työelämän yhdistäminen.*

Eurooppalainen kaksoisuratutkimus on kiihtynyt Euroopan Unionin (2012) julkaistua omat suuntaviivansa urheilijoiden kaksoisurien tukemiseen liittyen. Suuntaviivojen julkaisun tarkoituksena oli kannustaa jäsenmaita tunnistamaan ja tutkimaan kaksoisuran ilmiön positiivisia vaikutuksia. Ajatus oli myös yhdenmukainen Eurooppa 2020-strategian kanssa, jonka tavoitteet liittyivät muun muassa koulupudokkuuden ehkäisemiseen, paremman koulutustason saavuttamiseen sekä korkeamman työllisyysasteen saavuttamiseen. (European Commission 2012 3–7.) Tutkimustuloksia kaksoisuran toteutumisesta on saavutettu esimerkiksi tutkimalla ruotsalaisten kansallisten eliittiturheilukoulujen (RIG) 16-vuotiaiden opiskelijoiden kaksoisurakokemuksia ensimmäiseltä opintovuodelta. Tutkijoiden mukaan optimaalisen tasapainon saavuttaminen vaatii vaihtelevaa ja oikea-aikaista priorisointia opintojen ja urheilun välillä, unohtamatta urheilijan hyvinvointia sekä sopivaa vapaa-aikaa. Jatkuva, yhtäaikainen ja tasapaksu panostaminen sekä urheiluun ja opiskeluun oli tutkimustulosten mukaan mahdotonta ilman tinkimistä hyvinvoinnista ja vapaa-ajasta. Konkreettisenä esimerkkinä tutkijoiden mielestä esimerkiksi ison kilpailun lähestyessä nuoren koulutuksellista taakkaa tulisi keventää, ja taas

päinvastoin isojen kokeiden lähestyessä urheilullista räsitusta tulisi keventää. (Stambu-lova, Engström, Franck, Linner & Lindahl 2014.)

Iso-Britanniassa toteutetussa tutkimuksessa tutkittiin nuorten urheilijoiden elämän so-siaalisen tukiverkon roolia koulutuksen ja urheilun yhdistämisessä. Tavoitteena tutki-muksessa oli ymmärtää laajemmin nuorten kaksoisurien tukiympäristöjä – tiivistetysti ”tiimiä nuoren ympärillä”. Tutkimustuloksissa korostui erityisesti urheilijoiden tarpeiden tunnistaminen, haasteisiin reagoiminen ja urheilijoiden autonomisuuden tukeminen. Positiivisena konkreettisena esimerkkinä tutkimuksesta voi mainita muun muassa yhden valmentajan tekemät muutokset treeniohjelmaan silloin, kun valmentaja huomasi ur-heilijan olevan stressaantunut. Puolestaan negatiivisena esimerkkinä voi mainita yhden urheilijan kokemukset koulun joustamattomuudesta – koulu ei ollut rehtorin mukaan halukas auttamaan nuorta kirimään opintoja kiinni urheilukiireiden vuoksi kertyneen pitkän poissaolon jäljiltä. Tutkimus korostaa kaksoisuran tukemisen merkittävyyttä ja sy-vyyttä. Erityisesti korostui nuoren ympärillä toimiva tukiverkosto, jossa kaikki tukiver-kostoon kuuluvat ihmiset tekevät yhteistyötä myös keskenään, ovat perillä nuoren asi-oista ja jakavat samankaltaisen ajattelutavan koulun ja urheilun yhdistämisestä. (Knight, Harwood & Sellars 2018.)

3.3 KAKSOISURAN MENESTYSPIIRTEET JA EKOLOGINEN LÄHESTYMISTAPA

Kaksoisuratutkimuksen kehittyessä merkittävään rooliin on noussut kansainvälinen Erasmus+-tutkimushanke ECO-DC, eli ”*Ecology of dual career: Exploring dual career en-vironments across Europe*”. Hankkeen tarkoituksena on tutkia ja kehittää eurooppalaisia kaksoisuran kehitysympäristöjä (englanniksi Dual Career Development Environment, DCDE). Hankkeesta vastuussa oleva tutkimusryhmä on laatinut eurooppalaisia kak-soisuraympäristöjä tutkimalla kymmenen piirrettä kuvailuineen sisältävä kaksoisuran kehitysympäristön menestyspiirteiden taulukon. (Nikander ym. 2021; ECO-DC 2017.)

Taulukko 3. Kaksoisuran kehitysympäristön menestyspiirteet ECO-DC tutkimusryhmän mukaan. (Nikander ym. 2021.)

Piirre	Kuvaus	Vastakkainen puoli
Kaksoisuran tukiryhmä	Nimetty työntekijä tai työryhmä, joka on vastuussa urheilun ja opiskelijoiden koordinoinnista. Tukiryhmällä on yhteyspiste, jotta opiskelijaurheilijat tietävät mistä saavat tukea	Useat yhteyspisteet saavat opiskelijaurheilijat epävarmoiksi mistä hakea tukea ja heitä neuvotaan ottamaan yhteyttä useaan henkilöön.
Yhteistyö ja työnjako ympäristössä	Urheilun ja koulun toimijat kommunikoivat ja tekevät yhteistyötä koordinoitusti. Kun urheilijaopiskelijat kohtaavat vaikeuksia, asiaankuuluvat henkilöt (esim. valmentajat, opettajat, kaksoisuran tukiryhmä) käyvät jatkuvaa keskustelua sopivien ratkaisujen löytämiseksi.	Kommunikaation puute. Ristiriitaiset tavoitteet. Opiskelijaurheilijat kokevat ristiriitaisia vaatimuksia – esimerkiksi, valmentajat neuvovat urheilijoita keskittymään urheiluun ja opettajat opintoihin.
Selkeä ymmärrys kaksoisuran ongelmakohtista ja tukemisesta	Ympäristö mahdollistaa urheilijaopiskelijoille urheiluun ja opiskeluun keskittymisen eri ajankohtina. Perhe, valmentajat, opettajat, vertaiset ja muut ymmärtävät, tunnistavat ja tukevat urheilun ja koulun yhdistämistä.	Laajempi ympäristö ei ymmärrä kaksoisuriin liittyviä vaatimuksia. Koulun toimijat ilmaisevat, että urheilu on este opinnoille, ja urheilun toimijat sekä joukkuekaverit pitävät opintoja esteenä urheilusaavutuksille.
Roolimallit ja mentorointi	Ympäristöstä löytyy sopivia roolimalleja ja mentoreita. Oppimismahdollisuudet muilta opiskelijaurheilijoilta, jotka ovat valmiita jakamaan tietoa. Kaksoisuran tukiryhmä jakaa inspiroivia kaksoisuratarinoita.	Eri tason ja koulutuksen opiskelijaurheilijoilla on läpäisemättömiä rajoja. Urheilijat eivät jaa tietoa tai kokemuksia. Toimivia ratkaisuja kaksoisurien haasteisiin ei käytetä inspiraation lähteenä.
Asiantuntijapalveluiden saatavuus	Opiskelijaurheilijalla on käytettävissään asiantuntijoita ja palveluita	Opiskelijaurheilijoilla ei ole käytössään asiantuntijoita.

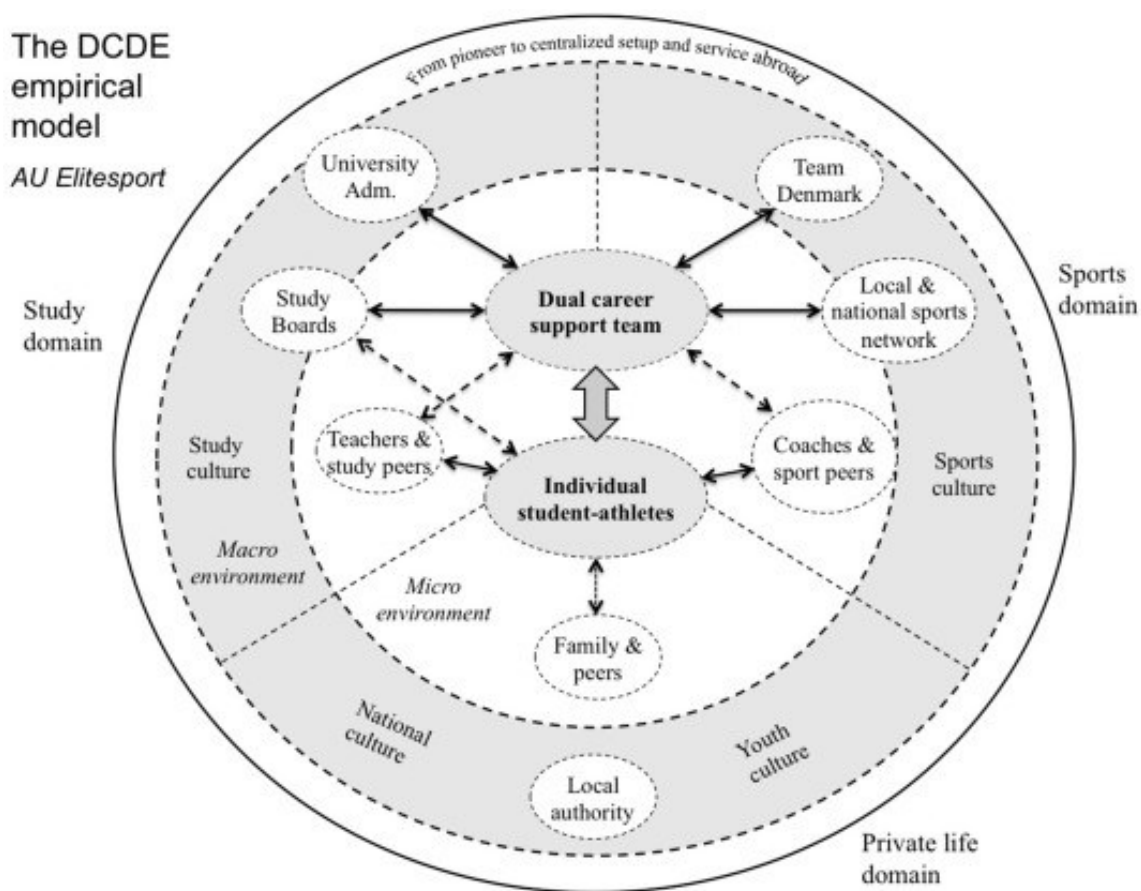
	liittyen ravitsemukseen, urheilupsykologiaan, fysioterapiaan ja lääketieteeseen. Palvelut voivat olla järjestettyjä urheilun tai koulun toimesta.	Opiskelijaurheilijat, jotka tarvitsevat asiantuntijoiden tukea, eivät tiedä miten saada apua.
Kokonaisvaltainen lähestymistapa	Ymmärrys eri toimialojen vaikutuksesta urheilijoiden elämään ja keskittyminen urheilijan holistiseen kehitykseen riippumatta minkä polun he valitsevat.	Urheilun toimijat keskittyvät vain urheiluun ja koulun toimijat keskittyvät vain opiskeluun.
Voimaannuttava lähestymistapa	Opiskelijaurheilijoilla on mahdollisuus kehittää osaamistaan ja resurssejaan, jotta he voivat suorittaa kaksoisuristaan ja tulla omatoimisiksi. Keskittyminen henkilökohtaiseen kehittämiseen.	Keskittyminen on vain urheilussa ja opiskelutaidoissa, ei kaksoisuraosaamisessa. Liiallinen kontrolli. Opiskelijaurheilijoita ei oteta mukaan päätöksentekoon.
Joustavat kaksoisuraratkaisut	Tunnustetaan, että eri urheilijaopiskelijat ovat erilaisia yksilöitä ja tarvitsevat erilaisia ratkaisuja tukemaan heidän kaksoisuriansa. Tämä saattaa tarkoittaa opintojen tai urheilun joustavuutta sekä joustavuutta esimerkiksi opintojen arvioinnissa.	Urheilijaopiskelijoilla ei ole käytettävissään yksilöllisiä palveluita, vain vakioratkaisuja. Koulun ja urheilun toimijat kilpailevat opiskelijaurheilijoiden rajallisesta ajasta.
Opiskelijaurheilijoiden mielenterveydestä ja hyvinvoinnista huolehtiminen	Kaksoisuria toteutetaan sosiaalisesti vastuullisesti. Kaksoisuraympäristön toimijat tunnistavat vastuunsa urheilijoiden hyvinvoinnista ja mielenterveydestä. Ympäristön käytänteet pitävät sisällään eettiset ohjeet urheilijoiden suojelemisesta ja tukisysteemeistä.	Ympäristö ei tunnista vastuunsa opiskelijaurheilijoiden tasapainoisesta elämästä tai mielenterveydestä. Opiskelijaurheilijat piilottelevat heikkouksiaan. Toimijat eivät puutu tilanteisiin huomattavasti epäasiallisia käytänteitä.
Avoin ja ennakoiva lähestymistapa ympäristön kehittäminen	Kaksoisuran tukihenkilöt pyrkivät jatkuvasti kehittämään omaa ympäristöään ja osaamistaan, esimerkiksi kouluttautumalla,	Jatkuvalla ammatillisella kehittämisellä ja arvioinnilla ei ole aikaa. Tietoa saatetaan jakaa tiimin sisällä, mutta

	tutustumalla tieteellisiin julkaisuihin, osallistumalla palveluiden arviointiin.	pyrkimystä horisontin laajentamiseen ei ole.
--	--	--

Taulukon kymmenen menestyspiirrettä ovat työkalu, joka auttaa erilaisten kaksoisuraympäristöjen toiminnan tutkimista ja ymmärtämistä. Tutkijaryhmä (Nikander ym. 2021.) hyödynsivät näitä piirteitä vertaillen suomalaisia urheilulukioita ja urheilulukioiden toimintaa näihin kymmeneen piirteeseen. Tutkimuksessa havaittiin, että suomalaisten urheilulukioiden vahvuuksia ovat muun muassa: urheilun ja opiskelun yhdistämisessä auttavan tukiryhmän rooliasiantuntijapalveluiden saatavuus sekä joustavat kaksoisuraratkaisut. Heikkouksiksi arvioitiin puolestaan muun muassa urheilun ja koulun toimijoiden yhteistyö ja työnjako, kokonaisvaltainen lähestymistapa urheilijan elämään sekä ennakoiva ja avoin lähestymistapa ympäristön kehittämiseen. (Nikander ym., 2021.)

On siis huomionarvoista, että kaksoisuratutkimus on kehittyvä trendi, joka on otettu osaksi, niin eurooppalaisen, kuin suomalaisenkin huippu-urheilun strategiaa. Kaksoisuran menestyspiirteiden luettelo on myös erittäin laaja, joka kuvaa osaltaan ilmiön monimuotoisuutta ja laajuutta. Merkittävä uudehko teoreettinen lähestymistapa kaksoisuratutkimuksessa on *holistis-ekologinen lähestymistapa (Holistic ecological approach)*. Malli on merkittävä kehitysaskel kokonaisvaltaisessa urheilijan elämän tarkastelussa, sillä malli ei kuvaa pelkästään urheilijaa yksilönä, vaan on työkalu, jonka avulla voi tarkastella kaksoisuran tiettyä kaksoisuran kehitysympäristöä (DCDE) laajemmassa sosiokulttuurisessa kontekstissa. (Henriksen, Storm, Kuettel, Linner & Stambulova, 2020.) Kuviossa 1 esiintyvässä kaksoisuran kehitysympäristöä (DCDE) kuvaavassa mallissa urheilija sijoittuu kuviossa keskiöön, ja urheilijan elämään vaikuttavia tasoja kuvataan ekologisen lähestymistavan mukaisesti mikro- ja makroympäristöjen avulla. Malli on jaettu myös mikro- ja makrotasojen lisäksi piirakan tavoin kolmeen osaan: *urheiluosaan, koulutusosaan sekä yksityiselämän osaan*. Mikroympäristöihin sijoittuvat vaikuttavat tekijät ovat lähimpänä nuoren päivittäistä arkea ja DCDE-mallissa mikroympäristöihin sijoittuvia osia ovat: urheilun osalta urheilujoukkue ja sen jäsenet, yksityiselämän

osalta perhe ja ikätoverit, sekä opiskelun osalta opettajat ja koulutoverit. Makrotasolle siirryttäessä DCDE-mallissa kuvataan kaksoisuraan liittyviä laajempia konteksteja, kuten urheilukulttuuria, opiskelujärjestelmää sekä kansallista kulttuuria. Makrotasolle sijoittuvat aspektit siis vaikuttavat urheilijaan, mutta eivät näy suoranaisesti urheilijan päivittäisessä arjessa. (Henriksen, ym. 2020.)

Kuvio 1. Aarhusin urheilijaystävällisen yliopiston kaksoisuran kehitysympäristön ekologinen malli (Henriksen ym. 2020).

Kaksoisuran kehitysympäristön (kuvio 1) näkökulmaa hyödyntäneessä case-tutkimuksessaan (Henriksen ym. 2020) tutkijaryhmän tavoitteena oli case-tutkimuksellista lähestymistapaa hyödyntäen tarjota kokonaisvaltainen kuvaus urheilijaystävällisestä yliopistosta Aarhusissa Tanskassa, sekä tutkia kaksoisuran kehitysympäristön tehokkuuteen vaikuttavia tekijöitä. Tutkimustuloksissa nostettiin esille erityisesti oppilaitoksessa

toimiva kaksoisuran tukiryhmä (*Dual career support team*). (Henriksen ym. 2020.) Oppilaitoksen toiminnassa havaittiin tutkimuksessa vahva yhteys opiskelijaurheilijoiden sekä kaksoisuran tukiryhmän välille, mikä oli opiskelijoiden mielestä avainasemassa urheilun ja opiskelun onnistuneessa yhdistämisessä. Tutkimuksessa korostettiin, että tukiryhmä auttoi opiskelijoita ikään kuin taustalla, mutta kuitenkin asioiden keskellä. Esimerkiksi joustavien opiskelusuunnitelmien anomisprosesseissa urheilijaopiskelijat olivat lähtökohtaisesti aina itse velvoitettuja ottamaan yhteyttä opettajiin sekä lautakuntiin pyytessään joustavia kaksoisuraratkaisuja, mutta tukiryhmä auttoi heitä esimerkiksi tarpeeksi korkealaatuisten anomuksien laatimisessa. Tutkimuksessa korostui erityisesti Aarhusin yliopiston kaksoisuraympäristön tavoitteiden olevan juuri urheilijoiden kokonaisvaltaisen kasvun tukemisessa, johon kuuluu oleellisesti urheilijanuorten oma vastuu. Urheilijanuoret näkivät myös yliopiston toiminnan onnistuneeksi – yksi urheilijanuori kuvaili koulutuksen ja koulukavereiden tuovan iloa elämään, mikäli urheilussa on rankka vaihe. Toinen urheilija puolestaan uskoi, ettei olisi pystynyt suoriutumaan koulutuksestaan ilman kaksoisuran tukiympäristöä. (Henriksen ym. 2020.)

4. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYS

Tutkimuksessani haluan selvittää nuorten jalkapalloilijoiden arjen rakentamista toisen asteen opintojen suorittamisen sekä huippujalkapalloilun yhdistämisen aikana. Päättökysymykseni muotoutuu näin ollen seuraavasti:

Miten jalkapallolukiot tukevat onnistuneen arjen rakentamista toisen asteen opintojen ja jalkapallouran yhdistämisen näkökulmasta?

Tarkentavina alakysymyksinä esitän kysymyksiä, jotka pohjautuvat erityisesti teoreettisen viitekehysten osiin nuorten urheilijoiden siirtymävaiheista, erilaisista kaksoisuramalleista ja -tutkimuksista sekä kaksoisuraympäristöjen kymmenestä menestyspiirteestä. Tarkentavat alakysymykseni muodostuvat siis seuraavasti:

Millä tavoin nuorten urheilijoiden siirtymävaiheet näyttäytyvät jalkapallolukioiden arjessa?

Mitä positiivisia kaksoisuraympäristön elementtejä ja eteenpäin jalostettavia kehityskohteita suomalaisten jalkapallolukioiden arjesta on havaittavissa?

Millaisia haasteita ja uhkakuvia suomalaisten jalkapallolukioiden kaksoisuraympäristöt kohtaavat?

4.2 TUTKIMUSMENETELMÄ

Tutkimukseni on luonteeltaan laadullinen, eli kvalitatiivinen tutkimus, jota hyödynnetään usein ihmistieteellisessä tutkimuksessa. Laadullisen tutkimuksen kenttään kuuluu useita erilaisia suuntauksia. Erilaisilla laadullisilla tutkimussuuntauksilla on kuitenkin sama päämäärä - ymmärtää tutkittavaa kohdetta. Perinteisesti laadullisen tutkimuksen vaihtoehtona pidetään erityisesti luonnontieteellisessä tutkimuksessa hyödynnettyä määrällistä, eli kvantitatiivista tutkimusta. Määrälliselle tutkimukselle ominaista on sellävän tutkimuksen toteuttaminen, mihin liittyy useasti jäykät tutkimusrakenteet ja mitattavissa oleva tieto. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 24, 72; Törrö 2000.)

Vaikka laadullisen ja määrällisen tutkimuksen eroavaisuudet tarjoavat ikään kuin houkuttelevan mahdollisuuden toisiaan poissulkevaan vastakkainasetteluun, on syytä muistaa, että molemmissa tutkimustavoissa on myös samankaltaisuuksia. Sekä laadullinen että määrällinen tutkimus nojaavat samoihin periaatteisiin, kuten objektiivisuuteen ja loogiseen todisteluun. Molempia tapoja voi myös hyödyntää samassa tutkimuksessa ja saman aineiston analyysissä, joten tutkimustapojen jyrkkää ja absoluuttista vastakkainasettelua tulisi välttää. (Alasuutari 2011, 31–32.) Tämän tutkimuksen toteutan hyödyntämällä laadullista tutkimusotetta. Tätä valintaa tukee laadullisen tutkimuksen luonteenpiirteet, joista keskeisin itselleni on laajemman ymmärryksen hankkiminen jostakin ilmiöstä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 98). Haluan tutkimukseni avulla lisätä ymmärrystä suomalaisten jalkapallolukioiden toiminnasta, erityisesti lukioiden työntekijöiden näkökulmasta. Laadullisessa tutkimuksessa tarkoituksena ei ole pyrkiä tilastollisiin yleistyksiin, mikä tukee valintaani tutkimuksessani (Tuomi & Sarajärvi 2018, 98).

Tutkittavaa kohdettani voi kuvailla myös harvinaiseksi kohteeksi, mikä kallistaa tutkimusvalintani laadullisen tutkimuksen puolelle, sillä laadullisella tutkimuksella tuotetaan syvällistä tietoa kohteesta. (Alasuutari 2011, 231). Aineistonkeruussa hyödyntämäni menetelmä teemahaastattelu, tai puolistrukturoitu haastattelu on haastattelumuoto, jossa keskiössä ovat avoimet vastaukset sekä haastattelun joustavuus. Teemahaastattelu on menetelmänä lomakehaastattelun ja avoimen haastattelun välissä, eli tavallaan sisältäen kummankin haastattelutavan piirteitä. Avoimuus on tyypillistä teemahaastattelulle

– tämä onkin yksi menetelmän vahvuuksista, sillä haastattelija voi tarpeen vaatiessa esittää tarkentavia ja syventäviä kysymyksiä, riippuen haastattelun kulusta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 87–88.)

On siis tärkeää huomioida, että laadullisella ja määrällisellä tutkimuksella on molemmilla omat vahvuudet ja heikkoudet. Uskon myös, että määrällisen tutkimuksen yhdistäminen olisi voinut rikastuttaa ja täydentää tutkimustani, mutta tutkittavan kohteeni sekä tutkimuksen rajaamisen ja luonteen vuoksi päädyin hyödyntämään pelkästään laadullista tutkimusotetta. Laadullisessa tutkimuksessa on myös kompastuskiviä ja huonoja puolia. Esimerkiksi tiedonantajien (tässä tutkimuksessa haastateltavien) valinnassa on tärkeää huomioida, että valinta on harkittua ja tarkoituksenmukaista. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 98). Tämän haasteen suhteen esiymmärrykseni aiheesta nousi tärkeään rooliin, ja en joutunut miettimään liikaa sopivien henkilöiden löytämistä.

4.3 AINEISTO

Aineistona tutkimuksessani hyödynnän kahden jalkapallolukion työntekijöiden eli valmentajien ja opinto-ohjaajien haastatteluja. Haastateltavat valikoituvat sillä perusteella, että he työskentelivät sellaisissa suomalaisissa keskisuurien kaupunkien jalkapalloakatemioiden toisen asteen jalkapalloakatemiatoimintaa on pyritty viemään korkeammalle tasolle, niin koulutuksen, kuin jalkapallonkin näkökulmasta. Haastattelupyynnöt (liite 1) lähetin sähköpostitse (liite 2) kahdelle valmentajalle ja kahdelle opinto-ohjaajalle, ja haastatteluja kertyi kolme kappaletta – yhdeltä valmentajalta sekä kahdelta opinto-ohjaajalta.

Aineistonkeruun aloitin etsimällä haastateltavien yhteystiedot internetistä seurojen ja oppilaitosten verkkosivuilta. Sopivien henkilöiden löytämistä edesauttoi oma kiinnostukseni suomalaista jalkapalloa ja urheilua kohtaan – tiesin jo hyvissä ajoin, että mihin seuroihin ja oppilaitoksiin haluan olla yhteydessä tähän tutkimukseen liittyen. Lähestyin haastateltavia sähköpostitse ja sain myöntävät vastaukset kolmelta henkilöltä neljästä. Henkilölle, joka ei vastannut sähköpostiini, lähetin vielä uuden sähköpostin kaksi viikkoa

ensimmäisen viestin jälkeen, mutta kyseinen henkilö ei vastannut siihenkään, joten oletin, ettei henkilö ollut erityisen kiinnostunut osallistumaan tutkimukseen. En myöskään halunnut olla liian päällekkävyä, joten ajattelin, että yksi muistutusviesti on kohtuullinen. En halunnut alkaa esimerkiksi soittamaan kyseiselle henkilölle, jottei hänelle tulisi mahdollisesti epämukava tai kiusaantunut olo.

Sovin kaikkien haastatteluun suostuneiden henkilöiden kanssa henkilökohtaiset haastatteluajat, jonka jälkeen loin ja lähetin heille Teams-kokouskutsut. Kaksi päivää ennen haastattelua lähetin jokaiselle haastateltavalle laatimani haastattelurungon. Haastattelurunkoja oli kaksi hieman erilaista versiota – toinen opinto-ohjaajille (liite 4) ja toinen valmentajalle (liite 3). Haastattelurungot lähetin etukäteen siksi, että haastateltavat saisivat halutessaan ensivaikutelman haastattelun sisällöstä, mikä voisi auttaa heitä rentoutumaan ja asennoitumaan haastattelua varten, ja että haastateltavien kiireellisistä päivistä säästyisi arvokasta aikaa. Aineistonkeruuseen ja tutkimusmenetelmiin liittyvästä kirjallisuudesta lukemani ajatukset tukivat tätä ajattelua. Esimerkiksi Tuomen ja Sarajärven (2018) mukaan haastattelun kysymyksien ja/tai teemojen välittäminen ennen haastattelua on perusteltavaa siksi, että: *1) haastattelussa saadaan mahdollisimman paljon tietoa halutusta asiasta ja haastattelu onnistuu mahdollisimman hyvin, sekä 2) haastattelun avaaminen etukäteen on eettisesti hyvää ja perusteltua toimintaa, jotta haastateltavat saavat tietoa, mistä haastattelussa on kyse – ilman tätä tietoa haastateltavat eivät välttämättä lupaudu ollenkaan tutkimukseen mukaan* (Tuomi & Sarajärvi 2018, 85-86).

Haastattelujen aluksi esittäydyimme ja vaihdoimme kuulumisia, kerroin hieman enemmän tutkimuksestani ja kyselin, että olivatko haastateltavat ehtineet tutustua haastattelurunkoon ja heräsikö siitä kysymyksiä ennen aloitusta. Lisäksi kerroin tutkimukseni hyvistä tieteellisistä käytännöistä, joita olivat seuraavat asiat: 1) aineistoa käsitellään luottamuksellisesti – en puhu haastatteluista yksityiskohtaisesti kenellekään ja materiaalit (nauhat ja litteroitu raakamateriaali) tuhoetaan käytön jälkeen; 2) tutkimuksessa noudatetaan tarkkaa anonymiteettiä – tutkimuksessa ei käytetä haastateltavien, joukkueiden, oppilaitosten tai kaupunkien nimiä; sekä 3) haastateltavilla on oikeus jättäytyä pois tutkimuksesta missä tahansa vaiheessa.

Haastattelut sujuivat hyvin ja jokainen haastattelu eteni hieman erilaisella ja omalla tavallaan. Haastateltavat olivat kiinnostuneen oloisia tutkimukseni aiheesta sekä vaikuttivat hyvin motivoituneilta ja innostuneilta omaan työhönsä. Mielestäni nämä asiat toivat paljon lisäarvoa haastatteluihin. Koin, että ymmärsimme helposti toisiamme haastateltavien kanssa – siihen auttoi varmasti osaltaan se, että minulla itselläni on urheilutausta, olen hyvin kiinnostunut urheilusta sekä oppilaanohjauksesta ammattina ja aiemman tietämykseni perusteella osasin puhua niin sanotusti ”samaa kieltä” haastateltavien kanssa. Konkreettisenä esimerkkinä mainittakoon, että tiesin hyvin, miten jotkut haastateltavien nimeltä mainitut pelaajat olivat menestyneet jalkapallossa, joten sen tyyllisiä asioita ei tarvinnut avata sen enempää ja pystyin edistämään keskustelua hyvin tämän tietämykseni avulla. Haastattelun lopuksi kerroin vielä erikseen, että haastattelun ääninauhat tuhoetaan litteroinnin jälkeen sekä myös litteroitu materiaali tuhoetaan käyttämisen jälkeen. Lisäksi kysyin vielä kaikilta haastateltavilta mahdollisuutta aineiston täydentämiseksi, mikäli siihen herää tarvetta ja kaikki suhtautuivat tähän myös myönteisesti.

Haastatteluissa keskeisenä runkona (liitteet 3 ja 4) toimi teoreettisessa viitekehysesäni käyttämäni lähestymistapa nuorten jalkapalloilijoiden arjen rakentumiseen. Haastattelut toteutettiin Teams-sovellusta hyödyntäen aikavälillä 30.11-17.12.2021. Haastattelujen toteuttamiseen etäyhteyden avulla vaikutti erityisesti valloillaan oleva Korona-pandemia, välimatkat sekä aikataulujen helpompi joustomahdollisuus. Olisin mielelläni toteuttanut haastattelut kasvotusten, mutta mielestäni nämä kolme vaikuttavaa tekijää olivat raskauttavia perusteluita, eikä etäyhteys vaikuttanut mielestäni mitenkään erityisen negatiivisesti haastatteluihin. Nauhoitettua haastattelumateriaalia kertyi yhteensä 2 tuntia, 21 minuuttia ja 28 sekuntia. Litteroituna materiaalia kertyi Word-tiedostoon 16644 sanaa ja 49 A4-kokoista sivua. Fonttina toimi Arial (koko 12, riviväli 1,5) ja teksti oli tiedostossa tasattuna ja automaattisesti tavutettuna.

Vaikka teemahaastattelu onkin melko avoin menetelmä, ei haastattelussa kuitenkaan voi kysyä mitä tahansa (Tuomi & Sarajärvi 2018, 87). Mielestäni sain aineistostani hyvän kokonaisuuden, jossa oli mukana kolmen erilaisen jalkapallolukion parissa toimivan ammattilaisen ääni. On huomioitava, että aineistoni on melko pieni, mutta toisaalta sitä

voisi myös mielestäni kuvailla adjektiivilla ”pienisuuri”. Haastateltavat henkilöt valitsin tarkoin perustein haastateltaviksi sekä haastateltavat henkilöt toimivat merkittävässä asemassa jalkapallolukioiden ympäristöissä. Kuvailisin aineistoani myös siinä mielessä ”kokoaan isommaksi”, koska haastateltavat puhuivat paljon, ohjasivat omalla tietämyksellään haastattelua eteenpäin ja pysyivät hyvin asiassa.

4.4 AINEISTON ANALYYSI

Alasuutarin (2011) mukaan laadullinen analyysi koostuu kahdesta vaiheesta, havaintojen pelkistämisestä ja arvoituksen ratkaisemisesta. Havaintojen pelkistämisen voi jakaa kahteen osaan; 1) aineiston tarkastelun kohdentaminen tutkimuksen viitekehykseen sopivaksi, jolloin syntyy hallittavampi määrä ”raakahavaintoja”, sekä 2) näiden ”raakahavaintojen” yhdistäminen edelleen yhdeksi havainnoksi tai ainakin pienemmäksi havaintojen joukoksi. Arvoituksen ratkaisemisen vaihe puolestaan tarkoittaa pelkistämisen vaiheen avulla tuotettujen johtolankojen ja vihjeiden pohjalta tuotettuja merkitystulkintoja tutkittavasta ilmiöstä. (Alasuutari 2011, 39–44.)

Sisällönanalyysi on menetelmänä tekstianalyysia, joka sopii laajasti erilaisten dokumenttien systemaattiseen ja objektiiviseen analysoimiseen. Menetelmän avulla tutkittavaan ilmiöön liittyvästä aineistosta on tarkoitus saada yleisessä muodossa oleva tiivistetty kuvaus. On kuitenkin tärkeää huomioida, että sisällönanalyysilla aineisto saadaan vain järjestettyä johtopäätöksien tekemistä varten. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117, 122; Grönfors 1982; Grönfors & Vilka 2011.) Tuomi & Sarajärven (2018) mukaan sisällönanalyysiin on olemassa kolme erilaista lähestymistapaa: 1) aineistolähtöinen; 2) teorialähtöinen; ja 3) teoriaohjaava sisällönanalyysi. Hyödynnän omassa tutkimuksessani teoriaohjaavaa sisällönanalyysia, joka noudattaa pitkälti samaa kaavaa, kuin aineistolähtöinen aineiston analyysi, jonka voi kuvata kolmevaiheiseksi prosessiksi, johon kuuluu *pelkistämisen, ryhmittelyn ja käsitteellistämisen vaiheet*. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 121–122; Miles & Huberman 1994.) Aloitin aineistoni käsittelemisen haastattelutallenteiden muuttamisella sanalliseksi, litteroiduksi materiaaliksi. Hyödynsin litteroinnissa apuna Wordin omaa

litterointiominaisuutta, joka ei kuitenkaan todennäköisesti säästänyt juurikaan aikaa, sillä ohjelmalla oli toisinaan vaikeuksia tunnistaa rennompaa keskustelua, erityisesti murteiden ja lyhenteiden osalta. Näin ollen litterointini tapahtui hyvin pitkälti ”käsityöläishengessä”, läpikäyden, korjaillen ja kirjottaen koko materiaalin läpi.

Aineiston pelkistämävaiheessa etenin siten, että laadin kaksitoista, analyysini toteuttamista helpottavaa koodauskategoriaa, joista yhdeksän kategoriata liittyi teoreettisessa viitekehyksessä esittelemääni arjen kolmijakoon ja kolme kategoriata tulevaisuuden näkökulmaan. Etenin analyysissäni siten, että tein neljä erillistä ja tarkoituksenmukaisesti nimettyä Word-tiedostoa, jotka olivat:

- 1) **”Litteroitu materiaali raaka”** – eli alkuperäinen litteroitu materiaali koskemattomana.
- 2) **”Litteroitu materiaali värikoodaus”** – värikoodeilla merkitty kokonaisuusmateriaali.
- 3) **”Analyysi 1. aineisto vastaa koodauskategorioihin”** – värikoodattujen koodauskategorioiden kirjoittaminen yhteen tiedostoon, jonne jokaisen koodauskategorian alle vastaavia alkuperäisilmauksia.
- 4) **”Aineiston analyysi 2. Taulukot”** – neljä taulukkoa, joissa ilmenee numerokoodien koodauskategoria sekä alkuperäisilmaukset, jolla säilytin yhteyden tiedostoon 3 ja 2. Taulukon tärkein tehtävä oli toimia organisoimista helpottavana apuvälineenä, jossa pelkistetyt ilmaukset muuttuivat alaluokiksi ja edelleen yläluokiksi.

Hyödynsin vastauksien merkitsemisessä ensimmäisessä vaiheessa värikoodausta. Värikoodauksen toteutin siten, että jokaisella koodauskategorialla oli oma väri ja väriluokka. Alleviivasin eri värein aineistosta koodauskategorioita vastaavia alkuperäisilmauksia, jotka vein tiedostoon 3. Pelkistämävaiheessa oleellista on epäoleellisen tiedon karsiminen pois aineistosta, sekä aineiston saaminen paremmin hallittavaan muotoon – esimerkiksi tiivistämällä tai pilkkomalla aineisto osiin (Tuomi & Sarajärvi 2018, 123).

Taulukko 4. Esimerkki tiedostossa 2 käyttämästäni tavasta hallita aineistoa

Koodauskategoria	Alkuperäisilmaukset	Pelkistetyt ilmaukset
1	(1.5, 1.6, 1.8)	Erilaiset jaksot <i>Koulujaksot</i> <i>Kiireajat</i> Kuormituksen kontrollointi Harjoittelujaksot

Taulukossa 4 näkyy, millaisia pelkistettyjä ilmauksia liittyi koodauskategoriaan 1, joka oli: *"Mitä ajankäytön suunnittelussa on huomioitu ja miten sitä toteutetaan?"* Lisäksi taulukossa näkyy numerokoodauksella merkitsemäni polku alkuperäisilmauksiin, jotta mikään materiaali aineiston osalta ei päässyt katoamaan. **Ryhmittelyvaiheessa** tutkijan tavoitteena on etsiä pelkistetyistä ilmauksista samankaltaisuuksia tai eroavaisuuksia, joita yhdistelemällä muodostuu alaluokat. Alaluokkien nimeämisessä käytetään luokan sisältöä kuvaavaa käsitettä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 123.)

Taulukko 5. Esimerkki tiedoston 2 klusterointivaiheesta

Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokka	Yläluokka
Erilaiset jaksot <i>Koulujaksot</i> <i>Kiireajat</i> Kuormituksen kontrollointi Harjoittelujaksot	Jaksotus Palautuminen Stressinhallinta	Tasapaino

Taulukossa 5 näkyy esimerkki ryhmittelystäni. Sain näin ollen koodauskategoriaan 1 yläluokaksi käsitteen *tasapaino*, joka on muodostunut jalkapallolukion arjen ajankäytön kuvauksien alaluokkien yhdistämisestä. Ryhmittelyn avulla aineisto tiivistyy yhä edelleen sekä vaiheen myötä voidaan havaita alustavia kuvauksia tutkittavasta ilmiöstä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 124). Teoriaohjaavan ja aineistolähtöisen aineiston analyysin ero tulee esille **abstrahoinnin, eli käsitteellistämisen vaiheessa**. Aineistolähtöisessä analyysissä

teoreettiset käsitteet luodaan aineistosta, kun taas teoriaohjaavassa analyysitavassa käsitteet otetaan mukaan tutkimukseen teoreettisesta viitekehystä, eli ilmiöstä jo tiedettyinä asioina. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 133.) Tässä vaiheessa itse siis siirryin tarkastelemaan enemmän teoreettisen viitekehysteni lukua 3, jonka pohjalta olin laatinut tutkimukseni tarkentavat alakysymykset. Yhdistin aineistoni analyysin avulla luomani 12 yläluokkaa teoreettisen viitekehysteni avulla tehtyihin tarkentaviin alakysymyksiini, joista yläluokkia yhdistelemällä (samankaltaisuuksien avulla) muodostin aineistoni kolme pääluokkaa, joille annoin nimet:

Kokonaisvaltainen ympäristö

Vankka ekologinen rakenne

Urheilun uhkakuvat

Pääluokkien muodostamisen jälkeen itselläni oli vuorossa siirtyminen näiden pääluokkien sekä teoreettisen viitekehysteni vuoropuheluun. Tutkimukseni jäsentyy siten, että luvussa 5. Tutkimustulokset, esitän nämä kolme pääluokkaa erillisten alaotsikoiden alla, joiden tarkastelun ja yhdistelyn myötä vastaan tutkimuskysymykseeni. Käytännössä prosessini etenee siten, että vertailen analyysin avulla luomiani pääluokkia ja erityisesti näiden pääluokkien syntyminen ”tarinaa”, joka käyvät vuoropuhelua teoreettisen viitekehysteni kanssa. Toisin sanoen siis pääluokkani ominaispiirteet käyvät vuoropuhelua teoreettisen viitekehysteni kanssa – merkittävimminä vertailukohtina hyödynnän kaksoisuraympäristöjen menestyspiirteiden taulukkoa, siirtymävaiheisiin liittyvää teoriaa sekä vertailua erilaisiin kaksoisuramalleihin ja -tutkimuksiin. Keskeisimpänä kaksoisuramallin vertailukohtina itselleni toimivat Aarhusin urheilijaystävällisen yliopiston holistis-ekologinen tutkimusmalli (Henriksen ym. 2020) sekä kaksoisuran kymmenen menestyspiirrettä (Nikander ym. 2021; ECO-DC 2017). Tutkimuskysymykseeni vastaan tiivistetymin luvussa 5.4. Luvut 5.1–5.3 vastaavat myös omalla tavallaan tutkimuskysymykseen, mutta luvut kuvaavat ennen kaikkea tutkimuskysymyksen vastaamiseen päätymistä.

5. TUTKIMUSTULOKSET

5.1 KOKONAISSVALTAINEN YMPÄRISTÖ

Ensimmäiseksi aineistoni isoksi teemaksi muodostin analyysini avulla jalkapallolukioiden kokonaisvaltaisen ympäristön, josta löysin yhteneväisyyksiä erityisesti teoreettisen viitekehitykseni siirtymävaiheiden lukuun. Keskiössä omassa analysoinnissani oli erityisesti junioreista ammattilaiseksi-siirtymä, jota pidetään yleisesti haastavimpana siirtymänä urheilijan elämässä (Roos-Salmi 2014, 127–128; Stambulova 2012, 180–181). Kyseinen siirtymä on myös jalkapallolukioiden toiminnassa oleellinen, sillä jalkapallolukiolaiset käyvät läpi juuri tätä haastavaa siirtymää.

”Että se myös pistää opiskelijaa haastaa sitten, että ei ole ilmaisia lounaita, vaan jotta sinä pääset niinku joukkueen kanssa treenaamaan. Okei, sulle tulee siitä poissaoloa, mikä on luvallinen, mutta sun täytyy ne tehtävät huolehtia jollakin tavalla.” – O2

...”hyvä arki johon kuuluu se, että osaa niinku suunnitella sitä omaa ajankäyttöään ja osaa pitää itsestään huolta. Ja oppii niin kuin myös suunnittelemaan niitä opintojaan...” – O1

”Tässä koulussa on se, että nyrkkisääntö, että se luottamus opiskelijan tekemiseen on vedetty korkealle.” – O2

Aineistoni pohjalta on havaittavissa se, että jalkapallolukiassa opiskelevia nuoria pyritään ohjaamaan itsenäisiksi, vastuuta ottaviksi ihmisiksi, kuten yllä olevat esimerkit kertovat. Nuorten urheilijoiden junioreista ammattilaiseksi-siirtymän tukena nuoria pitäisi ohjata luomaan omat henkilökohtaiset tavat kohdata haasteita - esimerkiksi suunnitelmalla omaa uraansa sekä hallitsemalla omaa elämäänsä. (Stambulova 2012, 180–181).

Tutkimukseni perusteella on havaittavissa, että jalkapallolukioissa opiskelu ja urheilu tarjoaa ympäristön, jossa nuoria autetaan, mutta nuoret eivät saa mitään ikään kuin ilmaiseksi, eli kärjistetyksi voisi sanoa, että nuoria ei passata. Tämä haastaa nuoria kehittymään elämän erilaisilla osa-alueilla – eli toisin sanoen kentällä ja kentän ulkopuolella. Jalkapallolukioiden kokonaisvaltainen lähestymistapa nuorten elämään oli myös yksi merkittävä huomioni aineiston analyysin osalta.

”...ja ne tarvii varmaan vähän niinku sosiaalista elämää ja ne tarvii kaikkea muutakin kuin pelkästään sitä laadukasta harjoittelua ja koulunkäyntiä.” – V1

”Urheilijat nyt sosiaalistuu joka tapauksessa siihen, varsinkin jos on tomonen joukkuelaji ja oppii tuntee niinku kaverinsa siellä ja keneen voi luottaa ja keneltä voi kysyä ja muuta tämmöistä” – O2

Haastateltavat mainitsivat erityisesti vertaisten tuen, sosiaalistumisen sekä sosiaalisen elämän merkityksen nuorten jalkapalloilijoiden elämässä. Näiden ulottuvuuksien merkitys korostuu aineiston perusteella monipuolisena – kuten vastapainona harjoittelulle ja koulunkäynnille, kuin myöskin harjoittelussa ja koulussa menestymisen tukena.

Ei-normatiiviset siirtymät ovat usein urheilijaan tai joukkueeseen negatiivisesti vaikuttavia tapahtumia, joita ei voida ennustaa. Urheilijan kokonaisvaltaisen elämän tukemisessa ennaltaehkäisevä ajattelutapa on kuitenkin merkittävässä roolissa. (Stambulova 2012, 180–181.) Jalkapallolukioiden arjen rakentamisessa pyrkimys tasapainoisuuteen mahdollistavaan ympäristöön oli ja yksi esille nostamistani teemoista.

”Ja ylipäänsä koko tuntirakenne, mitä on paikallisessa urheilulukiossa, niin se on rakennettu urheiluakatemiaan kanssa tosi tiiviissä yhteistyössä, jolloin meillä on ne tietyt koodit milloin pelaajille voidaan ottaa oppiaineita. Ja

sitten on tietyt kohdat, jotka me joka jaksosta tyhjennetään, jotta ne pystyy harjoittelemaan täällä meidän rytmillä ilman et tulee poissaoloja.” – V1

”...kaikki on lähellä. Se on yksi meidän vahvuus... kävellen pääset treenipaikalle ja kotia ja kouluun. Tämä on se mikä meillä on harvinaisen hyvä.” – O2

*”Mikä taas niinku tekee *mainitsee kaupungin nimen* aivan ylivertaisen tässä suhteessa, että kun koulu ja, opisto ja kentät ja hallit, kaikki niinku kahden kilometrin säteellä niin sulla on koko elämä edelleen tässä. Niinku 10 minuutin säteellä pyörällä niin pääsee kaikkialle.” – V1*

Mahdollistavan ympäristön osalta jalkapallolukioiden tiiviys on merkittävä huomio, jonka halusin nostaa esille tutkimuksessani. Haastatteluissa painotettiin vahvasti sitä, että nuorten elämän eri osa-alueet on helppo rajata jalkapallolukioiden ympäristöön, mikä tukee erilaisten siirtymien kohtaamista. Urheiluopistojen ja -akatemioiden läheisyys tarkoittaa sitä, että jalkapallolukioiden lähiympäristöissä on mahdollisuus vaikuttaa urheilijan kehittymisen lisäksi myös esimerkiksi ennaltaehkäisevästi vammoihin tai hoi-ttaa vammoja. Seurojen toimintapaikat ovat myös nuoren päivittäisessä elämässä välit-tömässä läheisyydessä (ja osittain samoja urheiluopiston tilojen kanssa), mikä tukee eri-tyisesti normatiivisia siirtymiä urheilun osalta – tärkeimpänä siirtymää kohti juniorista ammattilaiseksi. Myös koulun, kodin ja vapaa-ajan mahdollisuuksien läheisyys tarkoittaa sitä, että valtaosa nuoren elämästä tapahtuu ympäristössä, jossa kehittymismahdollisuu-det ja tukitoimet kohtaavat ja ovat helposti tavoitettavissa.

5.2 VANKKA EKOLOGINEN RAKENNE

Ekologisella rakenteella viitataan kaksoisuraympäristön tarkasteluun monella eri tasolla, jossa keskiössä on urheilijanuori, jota ympäröi mikro- ja makrotason toimijat (Henriksen, ym. 2020). Haastatteluissa ja aineiston analyysissa kävi ilmi, että jalkapallolukiot ovat

toimijoita, jotka linkittyvät useisiin eri tasoihin sekä myös laajempiin ilmiöihin. Urheilijoiden kaksoisura-arjen näkökulmasta mikrotasolla toimivia, yksilön päivittäisessä arjessa eniten mukana olevia henkilöitä olivat jalkapallon joukkuekaverit.

”Tietysti niillä muodostuu aika tiiviiksi se niinku aina yhen ikäluokan pelaajaryhmä, kun ne kulkee samoilla kursseilla ja käy samaan aikaan syömässä, käy samaan aikaan puntilla täällä, käy samaan aikaan treenissä, niin kylähän silloin niinku liikkuu semmoisena tietynlaisena ryhmänä” – V1

”Sillä lailla jalkapalloijat varmaan kun tosiaan on niin paljon keskenään tekemisissä niin nehän pikkuhiljaa hitsautuu tosi hyvin yhteen ryhmänä ja niillä tosiaan on sitä vertaistukea ja sitten se, että kun tulee uusia nuorempia pelureita niin ne vanhemmat, jotka on kokenut sen saman vuotta tai kahta vuotta aikaisemmin, niin tietysti toimii samalla siinä vähän niinku mentorina... antaa sitä sellaista arkipäivän ohjausta siinä.” – O1

”Yhelle pojalle käytiin esittelemässä sitä asuntoa, niin siellä oli kolme niitä poikia pelaamassa pleikkaa, että silleen aika tiivisti tuo futisporukka tuossa menee” – V1

Joukkuekavereiden merkitys korostuu jalkapallolukioissa monella eri tavoin. Yllä mainitut sitaatit toimivat esimerkkeinä siitä, että joukkuekaverit ovat mukana jalkapallolukioiden yksilön kaksoisuraympäristön kaikilla kolmella jalkapalloilevan nuoren elämän osa-alueella – urheilussa, koulutuksessa ja vapaa-ajalla (Henriksen, ym. 2020). Huomionarvoista on myös se, että toinen opinto-ohjaaja mainitsi *mentoroinnin* roolin, joka on yksi kaksoisurien kymmenestä kaksoisurien kehitysmallin piirteistä (Nikander ym. 2021). Tämän tutkimuksen osalta vertaistuen arviointi jalkapallolukioiden toiminnassa jää kuitenkin melko pinnalliselle tasolle, sillä vertaistuen vaikutuksesta pitäisi olla nuorten itsensä kertomaa aineistoa. On kuitenkin syytä huomioida, että jalkapallolukioiden

ympäristöissä vertaistukeen on poikkeukselliset mahdollisuudet, ja sitä on selkeästi havaittu laajasti toiminnan ominaispiirteenä ja vahvuutena.

Kaksoisuraympäristöiden mikrotasolta ja tietyllä tavalla mikro- ja makrotasojen välimaastosta löytyviä henkilöitä ja heidän roolejaan kuvailtiin haastatteluissa useilla eri tavoilla. Kaiken keskiössä jalkapallolukioiden toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa haastatteluissa kuvailtiin erityisesti toisen akatemiajoukkueen päävalmentajan roolia, johon kuului haastattelujen perusteella useita rooleja. Ekologisesti tarkasteltuna toisen jalkapallolukion valmentajan roolin voisi kuvailla olevan keskeisin linkki jalkapallolukioiden ekosysteemissä (Henriksen ym. 2020).

... minä voin soittaa valmentajalle, että potkaiseppas sitä vähän liikenteeseen, että ei ole koulussa näkynyt. Että koulussa on käytävä. Ja tuota se tieto menee niin kuin aika nopeasti sitten jakeluun siellä päässä - että valmentaja on se kingi. Ja tuota valmentajaa jalkapalloilijat kuuntelee, että miten se homma menee.” – O2

...niin mä oon sitte tosi paljon tehnyt töitä sen kanssa, että ollaan saatu niille asunnot ja opiskelija-asunnot tai muuta ja rakennettua niinku se heidän arki ja elämä tänne, että yhdenkin pojan telkkaria oon kolme kertaa kantanut eri kämpästä toiseen. Ja ollut muuttoautona sitte... aina apuna kun on tarvinut. – V1

Valmentajan rooli näyttäytyy näin ollen hyvin läheisenä pelaajille. Urheilun lisäksi valmentaja ottaa roolia ja kantaa vastuuta pelaajien koulunkäynnistä sekä auttaa myös laajemmin jokapäiväisen elämän järjestelyissä. Toiminnan kuvailusta korostuu myös kaksoisurien kehitysympäristöjen piirteistä erityisesti *ymmärrys kaksoisuran tukemisesta ja yhteistyöstä*, eli toisin sanoen siitä, että urheilun ja koulutuksen toimijat ymmärtävät kummankin uran tarkoituksen ja merkityksen (Nikander ym. 2021).

Yhteistyön merkitys korostuu jalkapallolukioiden kaksoisuraympäristöjen arjen suunnittelussa ja toiminnassa myös voimakkaasti. Kaksoisurien menestyspiirteistä on tunnistettavissa selkeästi kaksi kohtaa: *yhteistyö ja työnjako ympäristössä sekä joustavat kaksoisuraratkaisut* (Nikander ym. 2021). Erityisesti aineistossa merkittävästi korostunut valmentajien ja opinto-ohjaajien välinen yhteistyö kertoo tästä.

”...mutta sen tuota sen urheilulukion opon kanssa niin tosi tiivis ja hyvä yhteistyö. Jos ei nyt viikoittain soiteta ja jotain jonkun pelaajia asioita säädetä, niin lähes tulkoon. Ja tosi kovalla niinku suunnittelulla me sitä rakennetaan koulun kanssa yhteistyössä.” – V1

”...voidaan sitten huomioida myös tarpeen mukaan ne lajin haasteet ja ne kii- reajat jolloin olisi sitten vähän vähemmän siellä lukujärjestyksessä tavaraa.” – O1

”kolmas jakso on tämmöinen tavallaan tauon paikka... se mahdollistaa sitten useamman kurssin ottamisen tähän jaksoon, jotta saadaan sitten neljäs ja viides jakso kevennettyä taasen.” – O2

Jalkapallolukioiden kaksoisuraympäristöjen vuosirytmieissä on huomattavissa siis koulun ja jalkapallon yhdistämisen osalta jaksotusta, jota suunnitellaan tiiviillä yhteistyöllä. Yllä mainituissa sitaateissa on mainintoja siitä, kuinka lukivuoden kolmannessa jaksossa, eli joulun molemmin puolin, jalkapalloilijat suorittavat enemmän opintoja, kun taas varsinkin ensimmäisessä ja viidennessä jaksossa (sarjakauden alussa ja lopussa) jalkapalloilijoiden lukujärjestystä kevennetään. Opinto-ohjaajien työ jalkapallolukioissa on analyysini mukaan merkittävä ja sisältää monia linkkejä jalkapallolukioiden ympäristössä. Opinto-ohjaajat eivät luonnollisesti ole mukana näkyvässä roolissa nuorten jokapäiväisessä arjessa, mutta kuitenkin keskeisessä roolissa. Näin ollen kuvailen opinto-ohjaajien työn olevan ikään kuin linkkinä mikro- ja makrotasojen välissä ekologisen rakenteen näkökulmasta (Henriksen ym. 2020).

”...että se tieto liikkuu sillä lailla, meillä on se myös luottamus sitten siinä, että niin kun minulla ja valmentajilla on lupa käsitellä opiskelijan asioita, mitkä liittyy niinku siihen hyvinvointiin ja tuota mitään ei tehdä opiskelijan selän takana.” – O2

”...etäkurseja urheilijoille niin jonkun verran sitten niitä niitäkin hyödynnetty, että ne ei ole sitten niinku sidottuja välttämättä siihen jatkuvaan tunnilla olemiseen... sitten että opiskelija pystyy ne paremmin sitten sovittamaan siihen työpäiväänsä.” – O1

”Ja se mitä kehityshankkeita meillä on ollut, niin me ollaan kehitetty kaikkia urheilulukioita saman tien. Meillä on semmoinen... Me erotaan niinku tästä muusta massasta kyllä aika tavalla, että meillä on nyt erittäin tiiviit yhteistyökuviot.” – O2

Opinto-ohjaajien työhön kuuluu siis mikrotason toiminta esimerkiksi opiskelijoiden kohtaamisena ja hyvinvoinnista huolehtimisena. Makrotasolla puolestaan on havaittavissa verkostoitumista sekä opintoihin liittyvien mahdollisuuksien parantamista – muun muassa laadukkaan etäopetuksen toteuttamista yhteistyössä muiden lukioiden kanssa. Kaksoisurien menestyspiirteiden osalta toiminnassa on havaittavissa vahvasti samankaltaisuuksia piirteiden *avoimeen ja ennakoivaan lähestymistapaan ympäristön kehittämisen suhteen ja kokonaisvaltaiseen lähestymistapaan* (Nikander ym. 2021). Toiminnassa on myös paljon samankaltaisuuksia Knightin, Harwoodin ja Stellarsin (2018) tutkimuksen kanssa, jossa onnistuneita kaksoisuran piirteitä olivat *urheilijoiden tarpeiden tunnistaminen, haasteisiin reagoiminen ja urheilijoiden autonomisuuden tukeminen*. (Knight, Harwood & Stellars 2018). Opinto-ohjaajat pyrkivät tutkimukseni mukaan selkeästi kehittymään jatkuvasti työssään luomalla uusia kaksoisuran arjen ratkaisuja, hyödyntäen myös oman ympäristön ulkopuolisia verkostoja. Huomionarvoista on myös se, että

kuitenkaan opiskelijaa ei jätetä ulkopuoliseksi, kuten esimerkiksi kuvaus *”mitään ei tehdä opiskelijan selän takana”* havainnollistaa.

Jalkapallolukioiden ekologisessa rakenteessa on siis havaittavissa selkeitä yhteyksiä ja linkkejä eri toimijoiden rooleista ja verkostoitumisesta, niin mikro- kuin makrotasolla. Haastatteluissa korostui myös jatkuva kehittymiseen pyrkiminen ja jalkapallolukioiden toimintaa kuvailtiin haastateltavien toimesta tietynlaisella ylpeydellä ja innokkuudella, vaikka toimintamalleja ei pidettykään läheskään valmiina. Aineistosta merkittäväksi asiaksi nostin tutkijana näkökulmat seurojen suuren roolin avulla syntyvän erottautumisen ja vankan pohjan tulevaisuuden kehittymisen suhteen.

”Millä me pyritään erottumaan, ehkä myös niinku kaikista muista Suomessa olevista urheiluakatemiosta, on se, että me ollaan yksi joukkue ja yksi ryhmä. Joka pelaa sarjaa. Ja joka harjoittelee. Ja käy koulun ja hoitaa koko sen akatemiapaketin (klo) 8-17 välissä.” – V1

”...tämä on oikeastaan meillä ensimmäinen semmoinen urheilulukion laji, jossa tietyllä lailla on tällöinen niinku seuravastuu.” – O1

”Meillä on hyvin organisoitua kuitenkin tämä meidän toiminta.” – O2

Aineiston perusteella on tulkittavissa, että jalkapallolukioiden kaksoisuraympäristöissä seurojen ja koulun välillä yhteistyö on huomattavassa roolissa, ja kaksoisuraympäristöjen erityispiirre. Jalkapallolukioita voi siis kuvailla ympäristöiksi, joissa kaksoisuraa tukeva ekologinen rakenteen pohja on olemassa, sisältäen useita kaksoisuraympäristöjen menestyspiirteitä sekä selkeän rakenteen (Henriksen ym. 2020; Nikander ym. 2021).

Jalkapallolukioiden toimintaympäristöissä korostuu myös työntekijöiden innokkuus kehittää ja laajentaa toimintaa entisestään.

5.3 URHEILUN UHKAKUVAT

Kolmanneksi merkittäväksi teemaksi nostin jalkapallolukioiden arjen toimintaan vaikuttavat uhkakuvat, jotka liittyivät analyysini perusteella hyvin pitkälti urheilun raakuuteen ja taloudellisiin haasteisiin. Aineistoa analysoidessani huomioni kiinnittyi siihen, miten uhkakuvat säteilevät laajasti jalkapallolukioiden jokapäiväiseen toimintaan useilla eri tavoilla – konkreettisimpana esimerkkinä toisen jalkapallolukion edustusjoukkueen taloudelliset vaikeudet.

”Edustusjoukkueen huono taloudellinen tilanne, niin kyllähän se tuossa viime kaudella koko kauden heijastuu akatemiajoukkueen pelaamiseen, et ei saatu sieltä niin paljon tukea meidän peleihin ja ehkä harjoituksiin ja ryhmään, mitä sitten niinku ois toivonu.” – V1

”...pelaajia nostettiin tosi paljon edustusjoukkueeseen. B-junioreitten piti harjoitella omana ryhmänään, koska niitten piti valmistautua B-SM-sarjan peleihin, jolloin tuota akatemiajoukkueen se niin sanottu ydinryhmä noin 8-10 pelaajaa, joista pari oli loukissa (loukkaantuneena), niin tuota harjoitelti aika monta harjoitusta sillä lailla, että meillä oli harjoituksissa tyyliin 6-9 pelaajaa tai 6-11 pelaajaa ja kyllä niinku itellä oli usko aika koetuksella, että mitähän tästä tulee tästä uudesta kaudesta, kun ei me pystytään harjoittelemaan mitään isompia teemoja ja toisaalta sitten, että miten riittää pelaajilla motivaatiota, miten riitti itsellä motivaatiota sitten pyörittää semmoista harjoittelua...” – V1

Urheilullisesta näkökulmasta seuran edustusjoukkueen taloudellinen tilanne aiheutti toisessa akatemiaympäristössä tietynlaista epävakautta ja tarvetta joukkueiden väliselle voimakkaalle pelaajaliikenteelle. Voimakas pelaajaliikenne vaikutti merkittävästi harjoittelun laatuun, ottelumenestykseen sekä joukkueen jäsenten motivaatioon. Yllä mainituista esimerkkisitaateista voi tulkita jalkapallojoukkueen ja –seuran toiminnan edellytyksistä monia asioita. Ensimmäiseksi, korkeimman joukkueen, eli edustusjoukkueen, tapahtumat lähtevät ikään kuin ”valumaan” alaspäin. Tässä tapauksessa edustusjoukkueen heikko taloustilanne tarkoitti akatemiajoukkueen toiminnalle sitä, että akatemiajoukkueeseen suunnitellut pelaajat lähtivät joukkueesta ylöspäin edustusjoukkueen mukaan, jolloin akatemiajoukkueen harjoituksissa ei ollut tarpeeksi pelaajia tarpeeksi laadukkaiden harjoitusten toteuttamiseksi. Seuraavaksi tämä ”valuminen” olisi kohdistunut B-junioreiden joukkueeseen, josta olisi nostettu pelaajia paikkaamaan akatemiajoukkueen tilannetta, ja seuraavaksi vuorossa olisi sitten suurella todennäköisyydellä C-juniorit. Eli tiivistettynä edustusjoukkueen rooli ja vahvuus on merkittävä koko seuran toiminnalle, jalkapallolukion ympäristölle ja aina yksittäisille urheilijoille asti.

”Ja se vaikutti sitten niinku siihen akatemiajoukkueen tappioputkeen, jonka aikana meillä oli avauksessa tyyliin seitsemän pelaajaa, jotka pelas ekaa Kakkosen peliä, niin se on liian iso määrä. Että meillä voi pari-kolme, jotka on pelannut muutaman pelin vasta mutta mut sit jos meillä on niin valtava, tavallaan se vaje siinä, niin monelle pelaajalle se on niinku uusi steppi niin sitten se meni aika hankalaksi...” – V1

Toiseksi asiaksi nostan esille siirtymävaiheet, joiden osalta näissä sitaateissa on tunnistettavissa urheilijoita koskevia, niin normatiivisia, kuin ei-normatiivisiakin siirtymiä. ”Pelaajia nostettiin tosi paljon” on ilmaisu, jonka voi tulkita kahdella tavalla – positiivisesti ajateltuna nuoret pelaajat saivat mahdollisuuden pelata korkeammalla tasolla ammattilaissarjassa, mutta toisaalta negatiivisesti ajateltuna joillekin nostetuille pelaajille akatemiajoukkue olisi voinut parempi paikka kehittyä vielä paremmaksi pelaajaksi.

Ammattilaisjoukkueeseen siirtyminen on kuitenkin ehkä jopa se kaikista merkittävin ja vaikein siirtymä urheilijan elämässä, joka vaikuttaa urheilijan elämään mullistavasti (Roos-Salmi 2014, 127–128; Wylleman, Reints & De Knop 2013, 36–37). Tästä syystä tämän siirtymän ei pitäisi olla liian hätäinen tai pakotettu, jotta nuoren urheilijan kohtaamat vaatimukset eivät nousisi liian nopeasti liian korkealle tasolle.

Taloudelliset ongelmat voidaan kategorisoida ei-normatiivisiin siirtymiin, jotka aiheuttavat yllättäviä haasteita jalkapallolukion toimintaan. Loukkaantumisten rooli on myös toinen merkittävä negatiivinen vaikuttaja ja ei-normatiivinen siirtymä tässä tapauksessa, joka heijastuu akatemiajoukkueen jokapäiväiseen elämään. (Roos-Salmi 2014; Stambulova 2012.) Valmentajan ilmauksesta on havaittavissa, että edustusjoukkueen huono taloudellinen tilanne oli voimakas vaikuttava tekijä ja loukkaantumiset pahensivat vielä entisestään joukkueen tilannetta. On siis tulkittavissa, että jalkapalloseuran vahva edustusjoukkue edistää akatemia- ja juniorijoukkueiden menestystä ja päivittäisen toiminnan toteuttamista hyvällä tasolla. Edustusjoukkueen horjuessa myös muut joukkueet kokevat negatiivisia vaikutuksia.

”Ongelmallinen piirre on ollut se, että tuota valmentajakuviot vaihtuu kovin usein, että tavallaan se, että siinä ei niinku ole pystynyt sitten luomaan semmoista suhdetta, että tuntisi toisensa jo pitkältä ajalta, jolloin on aika helppokin ottaa yhteyttä. Mutta että siinä on aika tuulistakin ollut sillä valmentajan paikalla.” – O1

”Ja minä olen ollut ehkä naiivi tässä ja ajatellut, että tämä hyvä systeemi mikä meillä on, että viedään sitä kaksoisuraa mitä koordinaattori ja olympiakomitea koko ajan puhuu, että viedään sitä porukalla eteenpäin. Mutta että kyllä mulla on nyt purkka pysähtyi tässä, että jos tää on näin raadollista, niinku se varmaan managerien (agenttien) silmissä on, että mistä tulee isoimmat provikat, niin ei siinä koulunkäynti merkkää mitään ja sitten jos opiskelijat elää siinä uskossa, että homma jatkuu samalla lailla niinku

täällä, niin minusta tässä on sitten vähän ajettu opiskelijoita harhaan.” – O2

Knichtin, Harwoodin ja Stellarsin (2018) kuvaus tutkimuksessaan kaksoisuran ”tiimistä urheilijan ympärillä” on osuva vertailukohta myös havaintoihini omassa tutkimuksessa esiintyneistä opinto-ohjaajien näkökulmista – yhteistyön ja samankaltaisen ajattelutavan jakaminen ovat keskeisiä asioita onnistuneen kaksoisuran tukemisessa (Knight, Harwood & Stellars 2018). Yllä olevissa opinto-ohjaajien sitaateissa kuvataan oman ympäristön ja ”tiimin” työtä vaikeuttavia tekijöitä – valmentajien vaihtumista sekä nuoren urheilijan siirtymistä uuteen seuraan, jossa koulunkäyntiä pidetään haitallisena urheilun ohessa. Ilmauksista on havaittavissa yhteyksiä kaksoisuran menestyspiirteiden taulukon kohtien *yhteistyö ja työnjako ympäristössä* sekä *selkeä ymmärrys kaksoisuran ongelmakohdista ja tukemisesta* vastakkaisiin puoliin (Nikander ym. 2021). Huomionarvoista on se, että toinen opinto-ohjaaja (O2) puhuu haastattelussa siitä, kuinka kaksoisuraa pyritään viemään ”porukalla eteenpäin” – eli yhteistyössä makrotason toimijoiden, kuten akatemian koordinaattoreiden ja Olympiakomitean kanssa. On siis havaittavissa, että jalkapallolukioiden arjen rakentamisen toiminnassa mukana olevilla toimijoilla on yhteinen linja edistää kaksoisura-ajattelua, ja yhteisiä suhteita sekä ajattelutapoja arvosetaan suuresti työntekijöiden kesken. Uhkaavat vaikutukset tulevat hyvin pitkälti kaksoisuran lähiympäristön ulkopuolelta, mutta nämä vaikutukset voivat aiheuttaa niin sanotusti lumipalloeefektejä, jotka vaikuttavat myös jalkapallolukioiden päivittäiseen toimintaan vahvasti.

5.4 JALKAPALLOLUKIOIDEN ONNISTUNEEN ARJEN RAKENTAMISEN MALLI

Tutkimuskysymykseeni *miten jalkapallolukiot tukevat onnistuneen arjen rakentumista toisen asteen opintojen ja jalkapallouran yhdistämisen näkökulmasta?* vastaamisessa yhdistän kolmen pääluokkani keskeisimmät havainnot esittämällä oman suomalaisten jalkapallolukioiden ekologisen mallin. Mallini laatimisessa hyödynnän vertailua Aarhusin

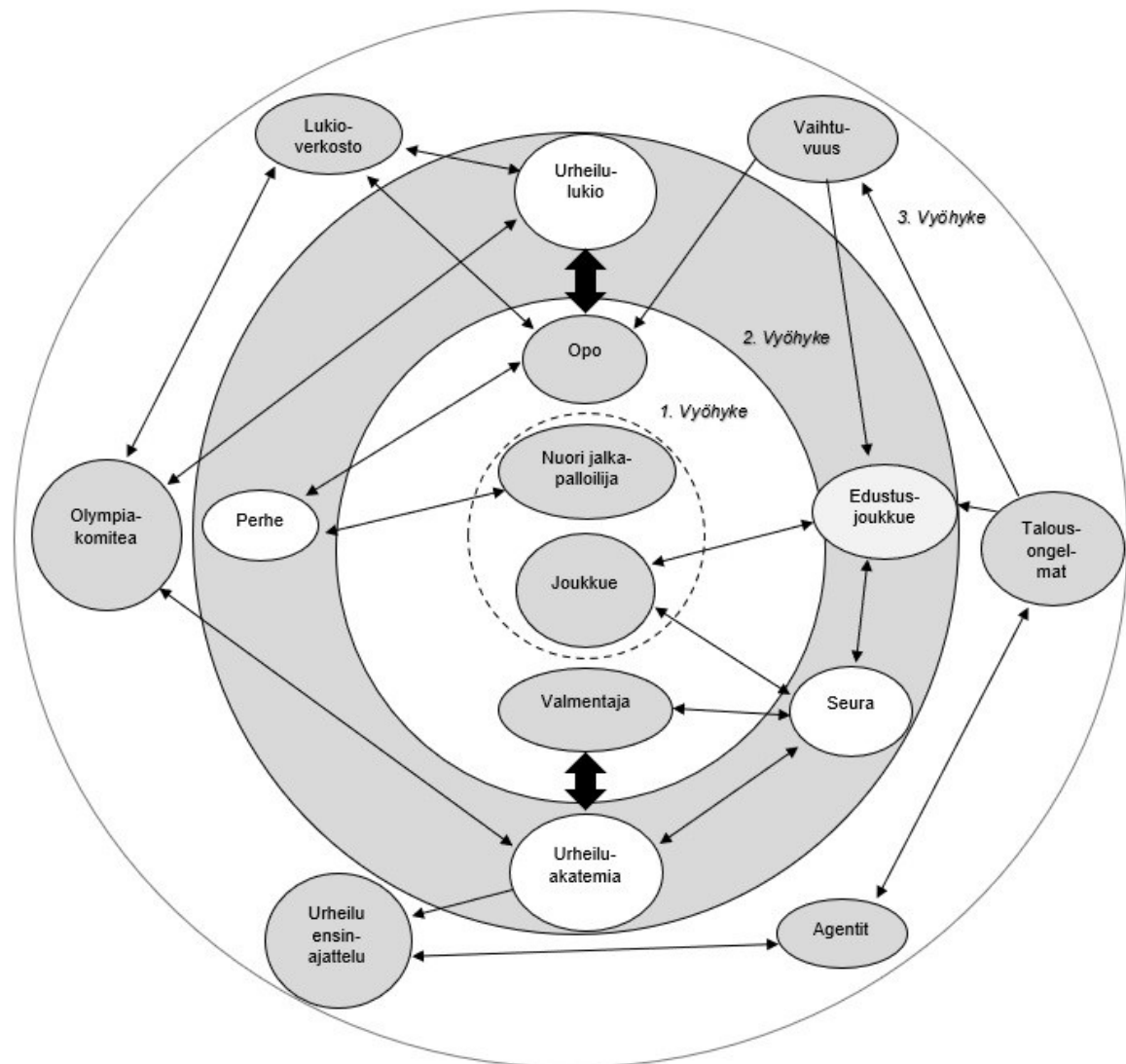
yliopiston ekologiseen malliin (Henriksen, ym. 2020). Perustelen valintaani siten, että pääluokkien purkamisen keskeisimmät omat havaintoni liittyivät hyvin pitkälti jalkapallolukioiden ympäristöjen eri toimijoiden roolien sekä yhteyksien ymmärtämiseen.

Taulukko 6. Esimerkkejä kaksoisuran kehitysympäristöjen menestyspiirteistä suomalaisissa jalkapallolukioissa. (Nikander ym. 2021; ECO-DC 2017).

Piirre	Esimerkki jalkapallolukioiden toiminnasta
Kaksoisuran tukiryhmä	Valmentajan ja opinto-ohjaajan välinen tiivis yhteistyö sekä linkit muihin ympäristön tukitoimiin
Yhteistyö ja työnjako ympäristössä	Opinto-ohjaajien yhteydenotot valmentajaan, mikäli koulun kanssa on ongelmia. Yleisesti selkeä kommunikaatio työntekijöiden välillä.
Selkeä ymmärrys kaksoisuran ongelmakohtista ja tukemisesta	Koulun ja urheilun välinen jaksotus, joka ottaa huomioon kii-reelliset ajat kummankin osalta.
Roolimallit ja mentorointi	Joukkuekavereiden tuki ja ”arkipäivän ohjaus”
Asiantuntijapalveluiden saata- vuus	Akatemiaympäristön välitön läheisyys päivittäisessä elämässä
Kokonaisvaltainen lähestymis- tapa	Urheilun ja koulun vastakkainasettelun ehkäiseminen. Tasa-painon sekä vapaa-ajan huomioiminen arjen suunnittelussa.
Voimaannuttava lähestymis- tapa	Nuori otetaan mukaan päätöksentekemiseen ja suunnitteluun
Joustavat kaksoisuraratkaisut	Henkilökohtaiset ohjaustilanteet ja toiminnan arvioiminen yksilöllisesti
Opiskelijaurheilijoiden mielen- terveydestä ja hyvinvoinnista huolehtiminen	Urheiluakatemia palveluiden läheisyys. Henkilökohtainen oh- jaus.

Avoin ja ennakoiva lähestymistapa ympäristön kehittäminen	Yhteistyö lukio- ja akatemiaverkostojen kanssa toiminnan kehittämiseksi
--	---

Taulukossa 6 olen listannut konkreettisia esimerkkejä aineistosta poimimistani jalkapallolukioiden toiminnassa esiintyneistä esimerkeistä verrattuna kaksoisuran kehitysympäristöjen kymmeneen menestyspiirteeseen. (Nikander ym. 2021; ECO-DC 2017). Listauksen tarkoituksena on pohjustaa seuraavaksi esittämäni mallia (kuvio 2) jalkapallolukioiden arjen rakentamisesta. Huomionarvoista on se, että kaikkiin kaksoisuran kymmeneen menestyspiirteeseen löytyi viitteitä analyysin aikana, tosin jotkut esimerkit viittaavat samankaltaisiin asioihin. Näistä esimerkiksi taulukon kolme ylintä kohtaa kertovat paljon opinto-ohjaajan ja valmentajan välisestä yhteistyöstä, mikä kertoo omalta osaltaan siitä, että tämä yhteistyö on erittäin merkittävässä roolissa.

Kuvio 2 Jalkapallolukioiden kaksoisura-arjen rakentamisen toteuttamista kuvaava vyöhykemalli. Mukailtu Henriksen ym. (2020).

Kuviossa 2 esitän omien tutkimustuloksieni yhteenvedon suomalaisten jalkapallolukioiden ekologisen mallin muodossa. Mallini olen laatinut mukailen Henriksenin ym. (2020) mallia, mutta olen tehnyt omaan malliini pieniä eroja. Ensinnäkin puhun kaksoisuraympäristöjen eri tasoista ekologisten tasojen sijaan vyöhykkeinä, sillä mielestäni tämä kuvailu on selkeämpi tapa ilmaista havaitsemani jalkapallolukioiden rakenne. Toiseksi olen laajentanut mallia lisäämällä yhden vyöhykkeen ulommalle tasolle, kuvaamaan erityisesti tutkimuksessa esiintyneitä huippu-urheiluun ja seurojen tilanteeseen liittyviä

uhkakuvia, jotka eivät suoranaisesti kosketa nuorten jalkapalloilijoiden arkea, mutta luovat uhkakuvia toimijoille, jotka vaikuttavat suoraan tai epäsuoraan myös jalkapallolukion arkeen yksilötasolla. Mallissani toimijoiden väliset nuolet kuvaavat yhteyksiä – kaksisuuntaiset nuolet ovat positiivisia, yhteistyötä ilmaisevia ja toisiaan ruokkivia yhteyksiä. Yksisuuntaiset nuolet yksisuuntaisia yhteyksiä, jotka ovat tässä mallissa vahvasti negatiivissävytteisiä. Kuviossa 3, eli vyöhykemallissa esiintyy useita toimijoita. Kuvaan seuraavaksi kuviossa esiintyvien toimijoiden rooleja tiivistetyssä muodossa tarkemmin, jotta myöhempi yhteyksien lukeminen olisi helpompaa.

Valmentaja. Vastaa urheilupuolesta ja toimii kokonaisvaltaisesti akatemiajoukkueen pelaajien kaksoisura-arjen toteuttamisessa.

Opinto-ohjaaja. Suunnittelee yhteistyössä valmentajan kanssa koulutuksen ja urheilun sujuvaa toteuttamista. Verkostoituminen muiden toimijoiden, kuten toisten lukioden kanssa toiminnan kehittämiseksi.

Joukkue. Nuorten jalkapalloilijoiden joukkue (toisin sanoen akatemiajoukkue tai edustusjoukkueen kakkosjoukkue), jossa pyritään kehittymään edustusjoukkueen pelaajaksi. Käsittää mallissani myös joukkuekaverit, jotka ovat mukana jalkapallolukioiden arjen jakamisen kaikilla kolmella nuoren elämän osa-alueella – urheilussa, koulussa ja vapaa-ajalla.

Urheilulukio. Koulutusympäristön tarjoaja, joka tarjoaa mahdollisuudet suorittaa opinnot ja urheilu tasapainoisesti.

Edustusjoukkue. Jalkapalloseuran huippua edustava toiminta, jonka menestymisen tai ongelmien vaikutukset näyttäytyvät akatemiajoukkueen sekä muiden seuran joukkueiden toiminnassa.

Urheiluakatemia. Harjoittelun ja harjoittelun tukitoimia ilmaiseva kokonaisuus. Käsittää fyysiset tilat, urheilua tukevat ammattilaiset ja huippu-urheilun paikallisen verkoston.

Seura. Jalkapalloseura kokonaisuudessaan, sisältäen kaikki juniorijoukkueet. Mallissa käsittää erityisesti joukkueet B-junioreista alaspäin.

Perhe. Kuvataan mallissa enemmän taustalle jääväksi toimijaksi nuoren itsenäistyessä. Yhteys pelaajaan ja kaksoisuran tukitiimiin.

Olympiakomitea. Urheilun kattojärjestö, joka on määrittänyt kaksoisura-ajattelun kehitystä Suomessa. Mallissa kuvataan yhteistyötä urheilulukion ja -akatemian kanssa.

Lukioverkosto. Verkosto, joka mahdollistaa kaksoisuran tukitoimien kehittämisen koulutuksen osalta.

Vaihtuvuus. Uhkakuva, joka liittyy vahvasti urheilun raadollisuuteen – esimerkiksi valmentajien vaihtumisen ja edustusjoukkueen talousongelmien osalta.

Talousongelmat. Uhkakuva edustusjoukkueen toiminnalle, mikä heijastuu akatemiajoukkueen ja koko jalkapalloseuran toimintaan ja menestykseen.

Agentit. Huippu-urheilijoiden edustajia, jotka saavat palkkansa urheilijoiden siirroista, sopimuksista ja asioiden hoitamisesta.

Urheilu ensin ajattelu. Ilmaisee mallissani keskittymistä pelkästään urheiluun koulutuksen kustannuksella.

Ensimmäinen vyöhyke on tutkimukseni mukaan jalkapallolukioiden arjen keskeisin osa-alue nuoren jalkapalloilijan ollessa mallin keskiössä. Tämän vyöhykkeen ytimeen kuuluu suomalaisissa jalkapallolukioissa nuoren oma joukkue ja ennen kaikkea joukkuekaverit. Mallissani vyöhyke yksi on jalkapallolukioiden arjen toiminnan ja toiminnan suunnittelun keskipiste, joihin kohdistuu vaikutuksia mallin ulommilta vyöhykkeiltä. Erikseen joukkueen välisiä yhteyksiä ei siis havainnoida tässä mallissa, sillä jalkapallolukioiden akatemiajoukkueen rooli on tässä tutkimuksessa saatujen tietojen ja analyysini mukaan todettu läheiseksi, päivittäisen arjen tukipilariksi.

Ensimmäisessä vyöhykkeessä kuvaan katkoviivoin erotettuna opinto-ohjaajan ja valmentajan muodostaman kehän nuoren jalkapalloilijan ja joukkueen toimijoiden ympärillä, sillä havaitsin tutkimuksessani erityisen vahvan linkin opinto-ohjaajien ja valmentajien välillä. Tätä yhteyttä voi myös pitää kaksoisuran suunnittelun ja toteuttamisen suhteen merkittävimpänä asiana jalkapallolukioissa. Opinto-ohjaajien ja valmentajien

välinen linkki edustaa samankaltaisia piirteitä kuin kuvion 1. Aarhusin mallin kaksoisuran tukiryhmän toiminta, jota pidettiin Henriksenin ym. (2020) tutkimuksessa yhtenä tärkeimmistä kaksoisuran kehitysympäristön toimijoista Aarhusin kaksoisuraympäristössä. (Henriksen, ym. 2020). Erona Aarhusin yliopiston toimintaan on se, että kaksoisuran tukiryhmässä toimivat henkilöt olivat nimettyjä juuri tähän tehtävään, mitä ainakaan tässä tutkimuksessa ei tullut ilmi suomalaisten jalkapallolukioiden osalta. Aiemmissa suomalaisissa toisen asteen oppilaitoksiin kohdistavissa kaksoisuratutkimuksissa ei ole myöskään havaittu Aarhusin yliopiston kaltaista nimettyä kaksoisuran tukiryhmää (Nikander ym. 2020). Analyysini mukaan jalkapallolukioissa opinto-ohjaajan ja valmentajan tekemään yhteistyö kuitenkin sisältää paljon samankaltaisia piirteitä, kuin Aarhusin kaksoisuran tukiryhmän tekemä työ – valmentajan ja opinto-ohjaajan välinen työ huomioi suunnittelussa ja toteuttamisessa nuoren urheilijan kaksoisura-arjen kokonaisvaltaisesti, toimien myös linkkeinä lähes kaikille nuoren kaksoisura-arkeen vaikuttaville toimijoille.

Toinen vyöhyke edustaa tutkimuksessani toimijoita, jotka liittyvät keskeisesti jalkapallolukioiden kaksoisuraympäristön päivittäisen arjen rakentamiseen, toimien ikään kuin mikro- ja makrotasojen välillä. Näille toisen vyöhykkeen toimijoille yhteistä on se, että he ovat tiiviissä ja tärkeässä roolissa, mutta eivät niin henkilökohtaisessa ja päivittäisessä roolissa kokonaisvaltaisen kaksoisura-arjen toteuttamisen suhteen kuin ensimmäisen vyöhykkeen toimijat. Toisen vyöhykkeen toimijat käsittävät myös fyysisiä tiloja ja instituutioita, kuten lukion ja urheiluopiston harjoittelutilat.

Toisella vyöhykkeellä on tärkeää huomioida ensimmäiseksi kaksi paksuinta viivaa, jotka edustavat erittäin tiivistä yhteyttä. Opinto-ohjaajan ja urheilulukion yhteys tarkoittaa tässä mallissa sitä, että opinto-ohjaaja toimii jalkapallolukioiden kaksoisuraympäristössä urheilulukion edustajana – roolissa, jossa opinto-ohjaaja koordinoi valmentajan kanssa yhteistyössä nuoren elämän kaksoisuran tasapainoa. Valmentajan osalta olen havainoinut vahvan linkin avulla yhteyttä urheiluakatemian toimijaan. Urheiluakatemian toimija toisella vyöhykkeellä kattaa mallissani laajan skaalan erilaisia asioita – fyysisiä tiloja, joissa valmennusta toteutetaan, akatemioiden laajaa työntekijöiden kirjoa sekä yleisesti kaksoisuran mahdollistavaa, rajattua ympäristöä, jota kuvailtiin haastatteluissa kaksoisuraympäristöjen erityiseksi vahvuudeksi. Valmentaja on mallissani siis luonnollista

kuvata vahvana linkkinä urheiluakatemialle – valmentaja on analyysini valossa ensimmäisen vyöhykkeen merkittävin koordinoija urheilun osalta, sekä kaksoisuraympäristön kokonaisvaltaisen huomioimisen osalta.

Urheiluakatemian toimijasta lähtevät muut kaksisuuntaiset yhteydet kuvaavat urheiluakatemian keskeisimpiä tehtäviä ja asemaa yleisesti. Urheiluakatemia on tiiviissä yhteistyössä akatemiajoukkueen lisäksi jalkapalloseuran kanssa sekä yhteistyössä kolmannen vyöhykkeen Olympiakomitean kanssa. Urheiluakatemia toimii myös vastavoimana urheilu ensin ajattelun–ympyrälle, mikä kuvaa kaksoisura-ajattelun sekä toteuttamisen mahdollistavaa ympäristöä. Seuran ja edustusjoukkueen rooleja kuvaavat kaksisuuntaiset yhteydet kertovat mallissani siitä, että joukkueiden välillä on riippuvuussuhteita, jotka vaikuttavat merkittävästi yksittäisten joukkueiden asemaan.

Kolmas vyöhyke puolestaan sisältää vahvasti jalkapallolukioiden kaksoisura-arjen toimintaan kohdistuvia uhkia, mistä kertoo yksisuuntaisten viivojen suuri määrä. Huomionarvoista on myös se, että kolmannella vyöhykkeellä olevat toimija kertovat voimakkaasti urheilun raa`asta puolesta, jota kuvaa kolmannen vyöhykkeen ympyröistä talousongelmat sekä vaihtuvuus. Analyysini pohjalta on havaittavissa, että edustusjoukkueen ongelmat heijastuvat kaksoisuraympäristöjen arkeen negatiivisesti. Tämä näyttäytyy esimerkiksi siten, että seuran sisällä tapahtuu joukkueiden välillä liiallista vaihtuvuutta ja kompensointia, mikä johtaa esimerkiksi joukkueiden harjoitusten laadun heikentymiseen. Kolmannella vyöhykkeellä on kuitenkin havaittavissa myös positiivisia mahdollisuuksia, joiden myötä jalkapallolukioiden kaksoisuraympäristöjen toiminta on kehittynyt. Esimerkiksi opinto-ohjaajien tekemän yhteistyö lukioverkoston kanssa, on mahdollistanut paremmat edellytykset toteuttaa ajasta ja paikasta riippumatonta opiskelua, mikä on toisinaan kriittisen tärkeää urheilun ja koulutuksen yhdistämisessä.

Suomalaisten jalkapallolukioiden kaksoisura-arjen rakentamisessa on siis havaittavissa selkeä pyrkimys sujuvan, tasapainoisen ja rakenteellisen kaksoisuraympäristön muodostamiseen. Suomalaisten jalkapallolukioiden arjen toiminnasta on havaittavissa esimerkkejä kaikista kaksoisuran kymmenestä menestyspiirteestä, kuten taulukossa 6 olen listannut (Nikander ym. 2021). Jalkapallolukioiden toiminnan selkeiksi vahvuuksiksi

nostamani tiivis ja mahdollistava ympäristö, sekä usealla tasolla toimiva yhteistyö eri toimijoiden kanssa mahdollistavat toiminnan toteuttamisen vahvan rungon. Yhteistyö luo kuitenkin myös positiivisten vaikutusten lisäksi uhkakuvia, joiden haittavaikutukset vaikuttavat suuresti ympäristön toimintaan.

Tutkimustuloksiani havainnoivan vyöhykemallin voi siis tiivistää siten, että suomalaisissa jalkapallolukioissa on tunnistettavissa useita toimijoita, joilla on monipuolisia rooleja. Suomalaisissa jalkapallolukioissa on monitahoisia yhteyksiä sisältävä rakenne, johon kohdistuu kuitenkin myös uhkakuvia. Monitahoisuus korostuu erityisesti siinä, että jalkapallolukioissa urheiluseurojen vastuu toiminnasta on suuri, mitä pidetään jalkapallolukioiden työntekijöiden toimesta merkittävänä erona moniin muihin lajeihin. Tämän yhteistyön avulla työntekijöiden osalta koettiin mahdolliseksi luoda nuorille jalkapalloilijoille tasapainoista arkea, jossa urheilua ja lukio-opintojen suorittamista suunnitellaan tarkasti ja toimintamalleja pyritään kehittämään jatkuvasti. Seuran ja koulun yhteistyö näyttäytyi pääsääntöisesti positiivisena asiana, jonka avulla nuorten jalkapalloilijoiden kaksoisura-arkea pystytään tukemaan monipuolisesti ja kokonaisvaltaisesti. Seurojen vastuu tuo myös tutkimukseni mukaan uhkakuvia kaksoisuraympäristöille. Tutkimukseni toisen jalkapallolukion edustusjoukkueen taloudelliset ongelmat vaikuttivat selkeästi akatemiajoukkueen arkeen sekä laajemmin myös seuran muihin joukkueisiin. Tämä valumisefekti on mielenkiintoinen ilmiö, sillä pieniltä tuntuvat vaikutukset yhteen joukkueeseen voivat monistua useammalle tasolle kaksoisura-arjen toimintaympäristössä – useiden joukkueiden ja yksilöiden kilpailullisiin tuloksiin sekä normaaliin harjoitteluun arjessa.

6. TUTKIMUKSEN YHTEENVETO

6.1 POHDINTA

Työni viimeistelyn aikana käynnissä oli osuvasti Pekingin olympialaisten jälkipuinti, jonka myötä liikunta ja urheilu nousivat erityisen vahvaksi puheenaiheeksi ympäri Suomea. Itselleni mieleen tästä jälkipuinnista jäi erityisesti mieleen pohdinnat ja puheet siitä, kuinka liikunta ja urheilu koetaan arvokkaiksi asioiksi – mutta myös siitä, miten liikunnan ja urheilun yllä leijailee uhkakuvia. Haluankin siis peilata omia ajatuksiani ja tutkimustuloksiani erityisesti siihen, miten kaksoisura-ajattelu ja kaksoisuran kehitysympäristöt voisivat ottaa uusia askeleita eteenpäin Suomessa, ja olla yhä suurempi osa suomalaista urheilumenestystä usealla tasolla.

Tutkimustani ohjasi nuorten jalkapalloilijoiden arjen jaottelu. Arki on mielenkiintoinen käsite, jonka voi kuvailla olevan kaikkialla, mutta sitä on haastavaa määrittää tieteellisesti. Arjen tutkimiseen on useita lähestymistapoja. Scott (2009) määrittelee kolme arjen tutkimisen suuntaviivaa: 1) Tehdä normaalista epänormaalia – tutkija tarkastelee arjen ilmiöitä objektiivisesti, etsien luokittelun avulla vastauksia kysymyksiin kuinka esimerkiksi päätöksiä tehdään tai kuinka rutiinit syntyvät; 2) etsiä tutkittavan käyttäytymisen taustalla vaikuttavia sääntöjä, rutiineja ja tavanomaisuuksia – tarkoituksena selvittää miten käyttäytymistä ohjaavat normit muodostuvat ja miksi niitä seurataan; 3) pohdita miten itsestään selvinä pidettävien ja toistettavien normien rikkomisesta seuraa. (Scott 2009, 1–5.) Myönnän arjen käsitteen olleen toisinaan tuskallinen osa tutkimukseni tekemisessä. Tuntui, että aina kun sain jonkin ajatuksen käsiini, niin sitä ajatusta oli vaikeaa määritellä ja kirjoittaa konkreettiseksi sanoiksi. Jälkeenpäin tarkasteltuna arjen jaottelu oli kuitenkin mielestäni hyvä pohja tutkimukselleni. Pystyin mielestäni rajamaan arjen jaottelua hyödyntämällä tutkimustani, laatimaan selkeän haastattelurungon, sekä jäsentelemään aineistoni hallittavaan muotoon analyysivaiheessa, jonka jälkeen vuoropuhelu teoreettisen viitekehyksen toisen osakokonaisuuden kanssa tuntui luontevalta.

Tutkimustulosteni mukaan suomalaisten jalkapallolukioiden arjen rakentamisessa ja toteuttamisessa on havaittavissa (ks. taulukko 6) viitteitä kaikista kaksoisuran kehitysympäristöjen menestyspiirteistä (Nikander ym. 2021). Myös jalkapallolukion ekologinen rakenne sisältää vahvoja, toisiaan ruokkivia yhteyksiä, jotka mahdollistavat useita menestyspiirteitä sekä luovat mahdollisuuksia kehittää toimintaa ja ympäristöä eteenpäin. Tarkastelemieni jalkapallolukioiden toiminta oli myös erityistä siinä mielessä, että molemmissa ympäristöissä seurojen vastuu toiminnasta oli suuri, mikä tekee näistä ympäristöistä poikkeuksellisen tiiviitä.

”Kuitenkin se meidän (Suomessa) isoin ongelmavaihe on tämä 16–19-vuotiaiden, eli toisen vaiheen ja niinku opiskelut ja koulut – niistä missä kaikilla muualla Euroopassa kiristetään ruuvia: aletaan harjoitella enemmän, tehdä ammattimaisemmin töitä, niin Suomessa aletaan käydä ammattimaisemmin lukiota ja valmistua hyvin ammatteihin. Mutta jalkapallo jää sinne vähän sivuun.” –V1

Valmentajan kommentti liittyen toisen asteen vaiheen tärkeyteen on melko suora, mutta kuvaa toisaalta realistisesti sitä, että suomalainen toisen asteen koulutus vaatii paljon ja on kriittisen tärkeä vaihe urheilijan elämässä. Tämä tarkoittaa myös sitä, että urheilu jää suurimmassa osassa tapauksista alakynteen, jolloin urheilijalla voi tulla vastaan urheilusta luopuminen muiden elämän vaatimuksien tullessa vastaan. Tällöin puhutaan drop-outista tai lopettamisesta, joka tarkoittaa urheilu-urasta luopumisesta, joka johtuu yleensä useiden epäedullisten tekijöiden kasaantumisesta (Roos-Salmi 2014, 126–127). Drop-outin on havaittu kasvaneen teini-ikäisten urheilijoiden keskuudessa muun muassa Tanskassa, joka on lähes samankokoisena, toisena Pohjoismaana, hyvä vertailukohta Suomelle. Tanskassa tähän ilmiöön on pyritty vastaamaan lahjakkuuden vaalimisella, eli erilaisten urheilijajaksilöiden tukemisena ja kokonaisvaltaisen näkökulman huomioimisena. Strategiaa kuvaillaan sosiaalisesti vastuullisena toimintamallina. Tämä tarkoittaa sitä, että kaksoisuraa pyritään toteuttamaan vahvasti, jotta urheilijat

eivät pala loppuun ja keskity elämässään yksipuolisesti vain urheiluun. (Henriksen & Christensen 2013, 77–87.)

”mut ne ois mun mielestä niinku kolme isointa isointa juttua: vahva seura, urheiluopisto ja majoitus ja kaikki muu se elämän tukeminen myös kuin pelkästään koulu ja urheilu.” – V1

Toinen esille nostamani valmentajan sitaatti viittaa siihen, että millaisia askelmerkkejä toimivan jalkapallolukioympäristön rakentamiseen vaaditaan tulevaisuudessa. Kuvaus korostaa myös kokonaisvaltaisuuden huomioimista nuoren urheilijan tukena, jossa on samoja viitteitä tanskalaiseen toimintamalliin sosiaalisesti vastuullisesta lahjakkuuden vaalimisesta. Vastaavanlaisia tuloksia kaksoisuraympäristöjen onnistuneista kokemuksista on saatavilla skandinaavisista kaksoisuraympäristöistä, joissa eri maiden (Ruotsi, Tanska & Norja) esimerkkiympäristöissä yhtenäisiksi onnistuneiksi piirteiksi määriteltiin muun muassa koordinointi ja tuki, pitkäjänteisyys sekä tasapainoisen siirtymävaiheiden (erityisesti vaativan juniorista ammattilaiseksi-siirtymän) tukeminen. (Henriksen & Christensen 2013, 83–87.) Tutkimuksessani havaitsemani yhtenäiset piirteet kaksoisuraympäristöjen kymmenestä menestyspiirteestä suomalaisten jalkapallolukioiden arjen rakentamisessa ja toiminnassa sisältävät paljon samaa verrattuna Tanskan ja Skandinaavisten kaksoisuraympäristöjen onnistuneisiin piirteisiin. (Henriksen ym. 2020; Nikander ym. 2021; Henriksen & Christensen 2013, 83–87).

Tutkimukseni havaintojen mukaan seuran ja oppilaitoksen välinen tiivis yhteistyö on tuonut lisämahdollisuuksia kaksoisuraympäristön kehittämiseen. Tämän yhteistyön avulla kaksoisuraympäristön eri toimijoiden väliset yhteydet ovat parantuneet, minkä johdosta jalkapallolukioiden kaksoisura-arjen suunnittelu ja toteuttaminen on helpottunut. Aiemmissa suomalaisissa kaksoisuratutkimuksissa keskeinen trendi on ollut se, että toisen asteen kaksoisuraa tukevilla oppilaitoksissa (urheilulukiot ja -akatemioiden) urheilijat ovat olleet pääsääntöisesti tyytyväisiä mahdollisuuksiinsa toteuttaa kaksoisuraa. Haasteet kaksoisuran toteuttamisessa ovat alkaneet enemmänkin korkeakoulutuksen

aikana, jossa haasteiksi on koettu muun muassa se, että korkeakoulujärjestelmä ei tarjoa järjestelmällistä tukea kaksoisuran toteuttamiseksi. (Ryba ym. 2016; Leivo 1999; Pahkala 2011; Turpeinen 2012; Jokinen 2008; Yrjölä 2011.)

Nostankin siis tähän sekä tutkimukseni havaintoihini verraten sen, että voisivatko suomalaiset urheiluseurat pyrkiä toiminnassaan tekemään enemmän järjestelmällistä yhteistyötä entistä monipuolisemmin yhteistyötä eritasoisten oppilaitosten kanssa – hyödyntäen esimerkiksi toisen asteen kaksoisuraympäristöistä havaittuja hyviä piirteitä? Jalkapallolukioiden ekologisessa rakenteessa korostuu akatemiajoukkueen, edustusjoukkueen ja seuran välinen yhteistyö, jotka linkittyvät vahvasti jalkapallolukiolaisten kaksoisura-arkea tukeviin toimijoihin, erityisesti valmentajaan. Voisiko siis jollekin seuralle olla tulevaisuudessa valttikortti rakentaa seuraan linkittyvää ekologista rakennetta hyödyntäen ammattijalkapalloilijoille suunnattu kaksoisuraympäristö, jossa kaksoisuran onnistunutta toteuttamista jo tukeneet toisen asteen ympäristöt jakaisivat oppeja, resursseja ja osaamista? Auttaisiko tiivis kaksoisuran toteuttamiseen panostava seura ja seurayhteisö ehkäisemään mahdollisia ennen aikaisia lopettamisia? Tällöin voitaisiin puhua jopa ”kaksoisuraseurasta”, jossa olisi sekä toisen asteen kaksoisuraympäristö, että korkeakoulun kaksoisuraympäristö. Mielestäni on myös tärkeää huomioida, että panostamalla kaksoisuran tukemiseen seurat voisivat myös itse hyötyä tästä huomioiden monella tavalla – esimerkiksi tarjoamalla mahdollisuuden korkeakoulututkinnon sujuvaan suorittamiseen omalla paikkakunnalla, pelaajia voisi mahdollisesti houkuttaa paremmin ja edullisemmin elämään ja jäämään paikkakunnalle. Nämä asiat voisivat ennaltaehkäistä myös seurojen kilpatason taloudellisia haasteita pitämällä pelaajabudjettia matalammalla. Yllä mainittujen pohdintojen suhteen on syytä huomioida, että Suomessa Veikkausliigassa pelaaja tienasi vuonna 2018 keskimäärin 19800 euroa vuodessa, joka kertoo siitä, että jalkapallolla on haastavaa tienata kotimaassa sellaisia summia, jotka olisivat kilpailukykyisiä useiden muiden ammattien kanssa (Global Sports Salaries Survey 2018, 19.) Suomessa tästä asiasta on ollut keskustelua laji-ihmisten välillä, sillä Suomessa on tullut esille pelaajien kokemuksia kotimaisessa sarjassa pelaamisen kannattamattomuudesta verrattuna elämän muihin vaihtoehtoihin (Yle 5.3.2020).

Tutkimuksessani havaittu kaksoisuraympäristön tiiviys ja mahdollistavat vaikutukset kertovat siitä, että seurojen lähellä on onnistuneen kaksoisura-arjen elementtejä ja toimijoita, joiden hyödyntäminen voisi mahdollisesti parantua uusien yhteyksien luomisella. Pohdinnan aihe itselleni on myös ollut se, että miten tutkimukseni havaintoja voisi hyödyntää konkreetian tasolla? Nostan vertailukohdaksi tutkimuksessani paljon esille olleen tanskalaisen Aarhusin opiskelijaystävällisen yliopiston mallin, ja erityisesti kaksoisuran tukiryhmän roolin. Voisiko Suomessakin olla mahdollista lisätä resursseja keskittymään juuri tähän tukiryhmän kaltaiseen tehtäväkuvaan – erityisesti lähemmäs urheilijoiden jokapäiväistä elämää? (Henriksen ym. 2020.) Luonnollisesti on tiedostettava, että korkeakoulussa opiskelevat urheilijat ovat jo keskimäärin ”syvemällä” urheilu-uralaan, jolloin vaatimukset ovat urheilullisesti korkeammat, mitä toiselle asteelle sijoittuvan kehitysvaiheen aikana (Wylleman, Reints & De Knop 2013, 36). Toisaalta kuitenkin voisi ajatella myös niin, että korkeakouluun pääsevät ammattiurheilijat ovat jo käyneet läpi haastavan junioreista aikuisten sarjoihin–siirtymän, joten on oletettavaa, että urheilijoilla on edellytykset myös selviytyä hyvin korkeakouluopinnoista urheilun rinnalla.

Se miten urheilun ja seuratyön arvoa voi mitata on mielenkiintoinen pohdinnan aihe. Suomalaisen jalkapallon kattojärjestelmä Palloliitto sekä useat suomalaiset seurat ovat olleet mukana Euroopan jalkapalloilun kattojärjestön UEFA:n tuottamassa UEFA SROI-tutkimuksessa (Social Return on Investment), jossa on tutkittu jalkapallon tuottamia hyötyjä yhteiskunnalle. Tutkimuksessa on arvioitu jalkapallon myötä saavutetut suorat taloudelliset vaikutukset, yhteiskunnalliset hyödyt sekä terveydenhuollon säästöt. Palloliiton tuottamat hyödyt suomalaiselle yhteiskunnalle vuonna 2019 olivat tutkimuksen mukaan yhteensä 1,25 miljardia euroa, mikä jakautui suoriin talousvaikutuksiin 447 miljoonaa euroa, säästöihin sosiaalikuluisissa ja -etuksissa 456 miljoonaa euroa sekä säästöihin terveydenhuoltokuluissa 349 miljoonaa euroa. (Palloliitto.) Yksittäisten suomalaisten seurojen tasolla vaikutukset ovat myös merkittäviä. Esimerkiksi RoPS Rovaniemeltä tuotti Rovaniemen kaupungille yli yhdeksän miljoonaa euroa yhteiskunnallista tuottoa vuonna 2021, ja HJK Helsingistä yli 35 miljoonaa euroa Helsingin kaupungille. (RoPS 2021; HJK 2021.) On siis selvää, että urheilu ja seuratyö ovat yhteiskunnallisesti

merkittäviä asioita, jotka tuottavat merkittävää arvoa yhteiskunnalle. Toivonkin, että tutkimukseni ja tekstini herättää ajatuksia siitä, miten kovaa työtä suomalaisissa seuroissa ja oppilaitoksissa tehdään. Tässä tutkimuksessa tämä näyttäytyi työnä nuorten unelmien tavoittelun ja tukemisen puolesta. Huippu-urheiluun ja kaksoisuraan liittyen onkin syytä painottaa sosiaalisen kestävyuden ajattelumallia, joka auttaa urheilijoita saavuttamaan parhaita mahdollisia tuloksia urheilussa, mutta myös suojelemaan muun muassa loppuun palamiselta sekä liian yksipuoleiselta kehitymiseltä. (Henriksen & Christensen 2013, 87–88).

Tutkimuksen teko oli itselleni mielenkiintoinen prosessi, jonka aikana opin ymmärtämään erityisesti sitä, että kuinka laajoja työnkuvia urheiluseuroissa ja oppilaitoksissa on. Erytisen mielenkiintoista oli analysoida eri toimijoiden rooleja ja yhdistellä toimijoiden välisiä linkkejä. Tutkimukseni näkökulma on rajattu ennen kaikkea jalkapallolukioiden työntekijöiden näkökulmiin, joka asettaa luonnollisesti rajoitteita ilmiön laajemmalle tutkimukselle. Näkökulmani on kuitenkin ollut tarkoituksellisesti rajattu näin – halusin saada tietoa erityisesti suunnittelun ja toteutuksen osalta, mitä jalkapallolukioiden työntekijät toteuttavat. Tähän rajaukseen vaikutti oma kiinnostukseni opinto-ohjaajan ammattia sekä urheilu-uria tukevia rakenteita kohtaan.

6.2 JATKOTUTKIMUSAIHEITA

Tutkittava ilmiöni on mielestäni erittäin rikas ja tutkimuksen toteuttamisen aikana mieleeni on tullut paljon mahdollisia jatkotutkimusaiheita. Varsinaisesti kaksoisuraympäristöihin liittyviä tutkimusaiheita olisi varmasti antoisaa toteuttaa useasta näkökulmasta. Omaan tutkimukseeni liittyen on helppo sanoa, että tutkimukseni toteutus on luonnollisesti rajallinen, sillä mukana ei ole suoraan urheilijoiden näkökulmaa. Ensiksi onkin siis syytä nostaa esille potentiaalisena jatkotutkimusaiheena se, että omia havaintojani olisi kiehtovaa verrata myöhemmissä tutkimuksissa jalkapallolukioissa opiskelevien nuorten kokemuksiin, jolloin omat tutkimustulokset voisivat saada vahvistusta tai sitten nuorten kokemukset voisivat osoittaa paljon muitakin kaksoisuraan ja

kaksoisuraympäristöihin liittyviä merkittäviä seikkoja. Kiinnostava tutkimusmenetelmä omaan tutkimukseeni liittyen voisi myös olla case-tyylinen tutkimus, jossa urheilijoiden tai yhden urheilujoukkueen elämää seurattaisiin pidemmällä aikavälillä, esimerkiksi yhden lukuvuoden ajan, jolloin tietoa voisi saada esimerkiksi eri ajankohtien vaikutuksista kaksoisura-arjen toteuttamiseen. Enemmän koulutuksellisesta näkökulmasta tutkimusaiheet voisivat myös liittyä urheilujoukkueen ja joukkuekavereiden vaikutukseen opiskelussa.

Tutkimuksessa havaitsemani urheiluun liittyvät uhkakuvat voisi olla myös merkittävä tutkimuksen kohde useille eri tieteenaloille. Kuten jo tutkimustuloksissani esittelin, urheiluseurojen eri tasoisten joukkueiden ongelmat ja menestyminen vaikuttavat seurassa laajasti. Erityisesti tämä niin sanottu ”valuminen” näkyi ja kumuloitui ylhäältä alaspäin. Tässä tutkimuksessa se näkyi edustusjoukkueen ongelmien vaikutuksena kilpatason akatemia- ja juniorijoukkueiden menestymisen ja päivittäisen arjen hankaloitumisen muodossa. Näin ollen suomalaisten (huippu-) urheiluseurojen organisaatioiden tutkiminen voisi edesauttaa seurojen kehittämistä sekä ehkäistä erilaisia ongelmia. Tähän ajatukseen liittyen mahdollisuuksien kirjo on varmasti myös laaja – itselleni tulee mieleen esimerkiksi taloudellisiin asioihin liittyvät aiheet, seurojen markkinoinnin ja viestinnän kehittämiseen liittyvät aiheet sekä suomalaisten seurojen toimintamallien ja organisaatioiden vertailu kansainvälisesti. Hieman myös tähän ajatukseen liittyen samalla kentällä tutkimuksen aiheita voisivat olla myös suomalaisen seuratyöhön kohdistuva tutkimus, jonka näkisin myös erittäin rikkaana aiheena. Esimerkiksi ruohonjuuritason juniorityön tutkiminen voisi auttaa vahvistamaan resurssien kohdistamista kriittisimpiin kohtiin juniorityön kentällä, mikä voisi luoda lisää positiivisia vaikutuksia myös ylemmille tasoille. Viimeiseksi mainittakoon, että tähän mennessä tutkimustani olen tietoisesti väistänyt viittaukset Korona-pandemiaan, mutta tässä vaiheessa tämänkin kortin voi nostaa pöydälle. Pandemian iskettyä rajusti suomalaiseen kulttuuri- ja urheilualaan olisi mielestäni ensiarvoisen tärkeää ymmärtää, kuinka paljon hyvinvointia ja kuinka usealla eri tasolla paikalliset urheiluseurat tuottavat yhteisölle. Tähän liittyen olisikin kiehtovaa saada tutkittua tietoa, että miten kova isku pandemia oli oikeasti urheiluseurojen toiminnalle usealla tasolla, ja millä tavoin seurat lähtevät paikkaamaan näitä vahinkoja.

Päätän jatkotutkimusaiheiden sekä koko tutkimukseni pohdinnan haastatteluun osallistuneen opinto-ohjaajan ajatuksia herättävän pohdinnan kaksoisuraympäristöjen sekä kaksoisura-ajattelun kehittämiseen liittyen. Lainausta kuvaa mielestäni osuvasti sitä miten seuran ja koulun välinen, erityisen tiivis yhteistyö on avannut jalkapallolukioiden työntekijöille uudenlaisia näkökulmia ja mahdollisuuksia toteuttaa työtään parhaalla mahdollisella tavalla. Lainausta kertoo myös omalta osaltaan siitä, että urheilun ja koulutuksen toimijoiden yhteistyö on herättänyt arvostusta toisen alan ammattilaisten näkemyksiin, jolle toivottaisiin jatkoa tulevaisuudessa.

”Jotenkin toivoisi, että tuo niin kuin nykyisen valmentajan tietämys ja ymmärrys, mitä sillä on seuran puolella saatu aikaiseksi, että se laajenisi ja tää ymmärtämys aineen opettajille myös, että sitä myös ylläpidetään, kun koko ajan tulee uutta porukkaa sitten sisään, että ne ei ole pelkäävät yliopiston kasvattajia ja aineensa osaavia, vaan ne katsoisi myös urheilijan näkövinkkelistä sitten sitä opiskelua.” – O2

6.3 TUTKIMUKSEN EETTISYYS

Tieteellisessä tutkimuksessa eettisyydelle on määritelty erilaisia luotettavuus- ja arviointikriteereitä, joiden ympärille tutkimuksen eettisyys kietoutuu. Kriteereitä ei kuitenkaan tulisi nähdä pelkästään tarkistuslistoina – hyvää tutkimusta pitäisi ohjata tutkijan eettinen sitoutuneisuus. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 149–150.) Myönnän itse kokemattomana tutkijana, että omassa tutkimuksessani tämä tietynlainen tarkistuslistan selaaminen on ollut toisinaan vallitseva tapa ajatella tutkimukseni eettisyyttä ja luotettavuutta. Toisaalta koen kuitenkin, että missään vaiheessa tutkimustani en ole peiliin katsoessani ajatellut, että: *”nyt tein jotakin harmaalla alueella olevaa graduni suhteen”*. Voinko siis tämän ajatuksen myötä sanoa olleeni eettisesti sitoutunut tutkimukseni suhteen? Avaan seuraavaksi vastauksen tähän kysymykseen niin hyvin ja rehellisesti kuin osaan.

Päällimmäiseksi ajattelen eettisiä kysymyksiä tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden, eli haastateltavien osalta. Haastateltavien kanssa olen toiminut erityisen tarkasti, sillä mentaliteetilla, että otan mieluummin liian varovaisesti, kuin että mikään jäisi

epäilyttämään. Olen kertonut parhaani mukaan haastateltaville, että mistä tutkimuksesi on kyse, mikä heidän roolinsa on, sekä miten tutkimukseni toteutan. Tutkimuksesi ei käytetä henkilöiden, seurojen, oppilaitosten tai muiden instituutioiden nimiä. Varmuuden vuoksi lähetin myös jokaiselle haastateltavalle litteroidun materiaalin omista haastatteluista, jotta he voisivat tarkistaa, että tuliko haastattelussa ilmi jotakin, mitä he eivät haluaisi julkaistavan. Toimin näin siksi, että yhdenkään haastatteluun linkittyneen toimijan (esimerkiksi oppilaitoksen tai seuran) arkaluontoisia tietoja ei tulisi julki. Yksikään haastateltava ei kokenut haastattelujen sisältävän mitään haitallista tai salaista. Haastattelumateriaalia olen kohdellut huolellisesti – olen kirjannut sanatarkasti ilmaukset sellaisenaan, kuin ne haastatteluissa sanottiin, ja siistiessäni alkuperäisilmauksia lukijaystävällisempään muotoon, olen huolehtinut, että se ei vaikuta sisältöön. Konkreettinen esimerkki tästä on puheessa ilmenevien ”täytesanojen”, kuten *niinku* tai *tota* vähentäminen. Olen hävittänyt nauhoitukset ja raakamateriaalin käytön jälkeen, sekä haastateltavien tiedot ja haastatteluissa puhutut muut asiat olen pitänyt omana tietonani. Tutkimuksessa ei ole haastateltu alaikäisiä tai muita sensitiivisiä kohteita.

Luettelemani asiat mielestäni ovat linjassa Tuomen ja Sarajärven (2018) kuvailujen kanssa tutkittavien suojelusta tutkimuksen toteuttamisessa. Tutkittavien suojaan kuuluu lähtökohtaisesti kuusi kohtaa. Näiden kuuden kohdan pohjalta tärkeää on, että tutkittavia henkilöitä ei johdeta harhaan, tutkittavien anonyymiyttä säilyy ja tutkittavien kertomia asioita käsitellään tutkijan toimesta luottamuksellisesti. Tutkimuksessa pitää korostaa tärkeimpänä asiana tutkimukseen osallistuneiden hyvinvointia – tutkimukseen osallistuminen ei saa aiheuttaa näille henkilöille haittaa tai uhkaa. Tutkittavilla on myös oikeus vetäytyä tutkimuksesta pois missä vaiheessa tahansa. (Tuomi & Sarajärvi 2018; 155–156; Reynolds 1987; TENK 2012.) Koen noudattaneeni tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden kanssa eettisesti oikeita tapoja parhaan tietämykseni mukaan.

Toiseksi ajattelen eettisyyttä rehellisen ja riippumattoman tiedon välittämisenä, sekä tieteellisen tutkimuskentän kunnioittamisena. Tieteellisessä tutkimuksessa korostetaan huolellisuutta tutkimuksen teossa ja hyvin tieteellisiin käytäntöihin kuuluukin useita asioita, joiden kanssa tutkijan on syytä olla tarkkana. Tärkeimpinä asioina on syytä mainita tieteellisen vilpin harjoittaminen, valheellisten tulosten sepittäminen sekä puutteelliset

ja harhaanjohtavat viittauskäytännöt. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 150–151.) Olen pyrkinyt huolellisuuteen lähdeviitteiden käyttämisen kanssa, ja antanut kunnian alkuperäisille teksteille. En ole vähätellyt tai väärentänyt muiden tutkijoiden tuottamaa tietoa ja näiden tietojen merkitystä. Olen etsinyt mahdollisuuksien mukaan mahdollisimman uutta tieteellistä tietoa ja antanut kunnian toisen käden lähteille. Lähdeluettelossani on kaikki tarpeelliset lähdeviitteet asianmukaisessa muodossa. Olen luottanut ohjaajani Marjaanan tukeen ja ammattitaitoon, ja kysynyt kaikki tyhmätkin kysymykset, jotka ovat häirinneet minua prosessin aikana. Yksi asia, joka itseäni on huolettanut omien ajatusteni tarpeeksi selkeä ulosanti tekstissäni. Aitoja tieteellisiä tulkinta- ja arviointierimielisyyksiä ei voida laskea vilpiksi (Tuomi & Sarajärvi 2018, 151). Vilppiin en ole missään vaiheessa pyrkinytkään, joten itselleni tärkeää on ollut omien ajatusteni selkeä ilmaiseminen – tähän olen pyrkinyt olemalla tarkka oikeiden viittauskäytänteiden avulla sekä yleisesti huolellinen kirjoitusasuni kanssa.

Viimeiseksi ajattelen eettisyyttä puolueettomuuden ja riippumattomuuden näkökulmasta. Puolueettomuuden osalta tutkijan asemassa on pohdittava, että vaikuttaako esimerkiksi ikä, sukupuoli, poliittinen asema tai virka tiedon käsittelemiseen tai tuloksien tuottamiseen (Tuomi & Sarajärvi 2018, 160). Itse myönnän olevani urheiluihminen ja varmasti urheilu on luonut oman kehyksen itselleni tarkastella asioita tässä tutkimuksessa ja muutenkin elämässäni. Minulla ei kuitenkaan ole tässä tutkimuksessa muita henkilökohtaisia intressejä tai vaikuttavia muita vaikuttavia tekijöitä (kuten esimerkiksi palkkio tai suhteet tutkimuksessa mukana olleisiin toimijoihin), kuin oma kiinnostukseni aihetta kohtaan. Koen näin ollen olevani riippumaton ja puolueeton tutkimukseni suhteen. Koen tehneeni parhaani ja olleeni rehellinen tämän tutkimuksen kanssa. Mielestäni olen myös ottanut vastuuta kirjoittamistani asioista ja ilmaissut sen mahdollisimman selkeästi. Tällä tarkoitan sitä, että tekstissäni ei esimerkiksi *nouse* esille mitään ikään kuin itsestään tai jonkun suuremman voiman ohjaamana, vaan kaikki asiat ovat minun itseni esille *nostamia* tai *havaitsemia* asioita, joiden merkityksiä analysoin ja vertailen omalla tavallani. Laadullisessa tutkimuksessa tutkija on aina oman tutkimusasetelmansa luoja sekä tutkimuksensa tulkitsija (Tuomi & Sarajärvi 2018, 160). Voi siis olla, että jokin muu tutkija olisi voinut päätyä samaa materiaalia hyödyntäen erilaisiin

tutkimustuloksiin ja pohdintaan, mutta henkilökohtaisen prosessini myötä lopputulos oli tämä.

Toivon ennen kaikkea, että tutkimuksestani välittyisi lukijalle se, että aihe on itselleni merkityksellinen, mutta olen toiminut parhaani mukaan objektiivisesti ja rehellisesti. Toivoisin myös, että tekstini herättäisi kiinnostusta sekä arvostusta kotimaisen urheilun ja koulutuksen kehittämiseksi – ne ovat mittaamattoman arvokkaita asioita, joille ei voi laittaa hintalappua.

LÄHTEET

- Aarresola, O., Aira, T., Danskanen, K., Finni, J., Hakkarainen, H., Heinonen, K., Hiilloskorpi., Huhta, H., Hämäläinen, K., Härkönen, A., Häyrinen, M., Jaakkola, T., Kalaja, S., Kokko, S., Konttinen, N., Korkiamäki, R., Kuitunen, S., Lämsä, J., Mononen, K., ... Vänttinen, T. (2014). *Tavoitteena nuoren urheilijan hyvä päivä*. Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus. KIHUn julkaisusarja, nro 46. Helsinki. Saatavilla: https://kihuenergia.kihu.fi/tuotostiedostot/julkinen/2014_mon_tavoitteen_sel88_18230.pdf#page=55
- Anttila, T. (2013). *”Vaikka en lakkia saisikaan, niin olenpahan jotain oppinut” – lukio-
laisten opiskelukokemuksilleen antamat merkitykset*. Akateeminen väitöskirja. Lapin yliopistokustannus. Saatavilla: https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/61675/anttila_actaE_118pdfA.pdf?sequence=4&isAllowed=y
- Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0*. Vastapaino.
- Blomqvist, M., Mononen, K., Mäkinen, J. & Pusa, S. (2021). *Urheilijakysely 2020 – Nuoret maajoukkueurheilijat*. Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU. Jyväskylä. Saatavilla: https://kihuenergia.kihu.fi/tuotostiedostot/julkinen/2021_mon_urheilijak_urheilijak_53871.pdf
- European Commission. (2012). *EU Guidelines on Dual Careers of Athletes: Recommended Policy Actions in Support of Dual Careers in High-Performance Sport*. Saatavilla: https://ec.europa.eu/assets/eac/sport/library/documents/dual-career-guidelines-final_en.pdf (Viitattu 11.3.2022)
- Felski, R. (2000). *Doing time: Feminist theory and postmodern culture*. New York University Press. <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.ulapland.fi/lib/ulapland-ebooks/detail.action?docID=865460>
- Hakkarainen, H. (2016). Suorituskykyä edistävä terveys. Teoksessa O. Aarresalo, A. Nummela, K. Mononen & L. Paavolainen. (toim.) *Urheilijan polun huippuvaihe: menestykseen vaikuttavat tekijät sekä tutkimus-, kehittämis- ja asiantuntijatoiminnan*

painopisteet 2013–2018. Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus. KIHUn julkaisusarja, 46. Jyväskylä. (25–33) Saatavilla: https://storage.googleapis.com/valo-production/2017/03/huippuvaiheen20asiantuntijatyc3b6202016_www.pdf

Henriksen, K. & Christensen, M. K. (2013). Athletes' careers in Denmark – Nurturing athletic talents. Teoksessa *Athletes' careers across cultures*. Stambulova, N. B., & Ryba, T. V. (toim.). Taylor & Francis Group. <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.ulapland.fi/lib/ulapland-ebooks/reader.action?docID=1211734>

Henriksen, K., Storm, L. K., Kuettel, A., Linner, L. & Stambulova, N. (2020). *A holistic ecological approach to sport and study: The case of an athlete friendly university in Denmark*. *Psychology of Sport and Exercise* 47. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2019.101637>

Hietajärvi, L. & Salmela-Aro, K. (2019). *Lukiolaisten hyvinvointi vaatii toimenpiteitä. Lukiolaisbarometri*. Otus. Saatavilla: <https://www.otus.fi/wp/wp-content/uploads/2020/04/Lukiolaisten-hyvinvointi-vaatii-toimeenpiteit%C3%A4-Salmela-Aro-Hietaj%C3%A4rvi-2019.pdf>

Hirvonen, H. 5.3.2020. ”Jos Kela on suurin palkanmaksaja, ei se kauheasti houkuttele” – mikä on totuus EM-kisahuuman takana? *Jalkapalloillassa peräänkuulutettiin arvostusta*. Yle. Saatavilla: <https://yle.fi/urheilu/3-11241672> (Viitattu 24.2.2022)

HJK Helsinki. 2021. *HJK:n toiminta tuo yhteiskunnalle vuosittain 35,9 M€ hyödyn*. Saatavilla: <https://www.hjk.fi/artikkelit/miehet/hjkn-toiminta-tuo-yhteiskunnalle-vuosittain-359-me-hyodyn/> (Viitattu 12.3.2022)

Häyrynen, M. (2014). Nuorten harjoittelu joukkuepalloiluissa. Teoksessa O. Aarresola, J. Finni, A. Härkönen, S. Kalaja, K. Mononen, M. Pirttimäki & P. Sarkkinen (toim.) *Tavoitteena nuoren urheilijan hyvä päivä*. Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus. KIHUn julkaisusarja, 46. Helsinki. (38–40). Saatavilla: https://kihuenergia.kihu.fi/tuostiedostot/julkinen/2014_mon_tavoitteen_sel88_18230.pdf#page=55

Jokinen, E. (2005). *Aikuisten arki*. Gaudeamus.

Juvonen, T. (2015). *Sosiaalisesti kontrolloitu, hauraasti autonominen. Nuorten toimijuuden rakentuminen etsivässä työssä*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 165. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Järvinen, A. (2014). Kaksoisuran haasteet. Teoksessa O. Aarresola, J. Finni, A. Härkönen, S. Kalaja, K. Mononen, M. Pirttimäki & P. Sarkkinen (toim.) *Tavoitteena nuoren urheilijan hyvä päivä*. Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus. KIHUn julkaisusarja, 46. Helsinki. (54–55). Saatavilla: https://kihuenergia.kihu.fi/tuotostiedostot/julkinen/2014_mon_tavoitteen_sel88_18230.pdf#page=55

Kananen, M. (2019). *Sarjat, joiden vuoksi taistella – suomalaisen jalkapallokannattajuuden arvoja, merkityksiä ja päämääriä FutisForum² -keskustelupalstalla*. Liikunta & Tiede 56 (6), 68–76. Saatavilla: https://www.lts.fi/media/lts_vertaisarvioidut_tutkimusartikkelit/2019/lt_6_19_4-6_kananen_tutkimusartikkelit_lowres.pdf

Knight, C.J., Harwood, C. G. & Sellars, P.A. (2018). *Supporting adolescent athletes' dual careers: The role of an athlete's social support network*. Psychology of Sport & Exercise 38 (2018) 137–147. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2018.06.007>

Kokko, S. (2014). Urheilullisen elämäntavan ja -rytmin edistäminen. Teoksessa O. Aarresola, J. Finni, A. Härkönen, S. Kalaja, K. Mononen, M. Pirttimäki & P. Sarkkinen (toim.) *Tavoitteena nuoren urheilijan hyvä päivä*. Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus. KIHUn julkaisusarja, 46. Helsinki. (43–46). Saatavilla: https://kihuenergia.kihu.fi/tuotostiedostot/julkinen/2014_mon_tavoitteen_sel88_18230.pdf#page=55

Konttinen, N. (2014). Motivaatio urheiluun. Teoksessa O. Aarresola, J. Finni, A. Härkönen, S. Kalaja, K. Mononen, M. Pirttimäki & P. Sarkkinen (toim.) *Tavoitteena nuoren urheilijan hyvä päivä*. Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus. KIHUn julkaisusarja, 46. Helsinki. (19–21). Saatavilla: https://kihuenergia.kihu.fi/tuotostiedostot/julkinen/2014_mon_tavoitteen_sel88_18230.pdf#page=55

Kupiainen, S., Marjanen, J. & Oakrim-Soivio, N. (2018). *Ylioppilas valintojen pyönteissä – lukio-opinnot, ylioppilastutkinto ja korkeakoulujen opiskelijavalinta*. Suomen

ainedidaktisen tutkimusseuran julkaisuja. Ainedidaktisia tutkimuksia 14. Helsinki. Saatavilla: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/231687/Ad_tutkimuksia_14_verkkojulkaisu.pdf

Malm, K. (2018). *Itsenäistynvä nuori, vahvistuva toimija – tukea täysi-ikäisyyden kynnyksellä*. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura verkkojulkaisuja 133. Saatavilla: https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/itsenaisyva_nuori_vahvistuva_toimija_web.pdf

Metsä-Tokila, T. (2001). *Koulussa ja kentällä: Vertaileva tutkimus huipulle tähtäävän urheilun ja koulutuksen yhdistämisestä*. Turun yliopisto.

Meri, E. 16.3.2021. "En ollut nuorena mikään erityislahjakuus enkä saanut ikinä mitään palkintoja" – Omin sanoin Perparim Hetemaj. Suunnanmuutos. Saatavilla: <https://jalkapalloblogi.wordpress.com/2021/03/16/en-ollut-nuorena-mikaan-erityislahjakuus-enka-saanut-ikina-mitaan-palkintoja-omin-sanoin-perparim-hetemaj/> (Viitattu 22.2.2022)

Nikander, A., Saarinen, M., Aunola, K., Kalaja, S. & Ryba, T. V. (2021). *Urheilu-uran yhdistäminen koulutukseen: Kaksoisuraympäristöt ja urheilulukioiden menestystekijät Suomessa*. Liikunta ja tiede, 58(1),77–85. Saatavilla: https://jyx.iyu.fi/bitstream/handle/123456789/74225/lt_1_2021_s77-85.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Nummela, A. (2016). Optimaalinen harjoittelu ja menestyksekkäs kilpaileminen. Teoksessa O. Aarresalo, A. Nummela, K. Mononen & L. Paavolainen. (toim.) *Urheilijan polun huippuvaihe: menestykseen vaikuttavat tekijät sekä tutkimus-, kehittämis- ja asiantuntijatoiminnan painopisteet 2013–2018*. Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus. KIHUn julkaisusarja, 46. Jyväskylä. Saatavilla: https://storage.googleapis.com/valo-production/2017/03/huippuvaiheen20asiantuntijatytyc3b6202016_www.pdf

Opetushallitus. (2019). Lukion opetussuunnitelman perusteet 2019. Saatavilla: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/lukion_opetussuunnitelman_perusteet_2019.pdf (Luettu 11.3.2022)

Pullinen, K. (2008). Jalkapallon lajiansalyysi ja valmennuksen ohjelmointi. Valmentajaseminaarityö. Jyväskylän yliopisto, Liikuntabiologian laitos. Saatavilla: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/19925/VTE%20Pullinen.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Roos-Salmi, M. (2014). Siirtymät urheilussa. Teoksessa O. Aarresola, J. Finni, A. Härkönen, S. Kalaja, K. Mononen, M. Pirttimäki & P. Sarkkinen (toim.) *Tavoitteena nuoren urheilijan hyvä päivä*. Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus. KIHUn julkaisusarja, 46. Helsinki. Saatavilla: https://kihuenergia.kihu.fi/tuotostiedostot/julkinen/2014_mon_tavoitteen_sel88_18230.pdf#page=55

Rovaniemen Palloseura. (2021). *Nyt se on laskettu – RoPS:n junioritoiminnasta on miljoonien hyöty Rovaniemen kaupungille*. Saatavilla: <https://www.rops.fi/seura/rops-ry/uutiset/item/8416-nyt-se-on-laskettu-rops-n-junioritoiminnasta-on-miljoonien-hyoety-rovaniemen-kaupungille> (Viitattu 14.3.2022)

Ryba, T. V. & Stambulova, N. B. (2013). *Athletes' careers across cultures*. Routledge. Saatavilla: <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.ulapland.fi/lib/ulapland-ebooks/detail.action?docID=1211734>

Ryba, T. V., Aunola, K., Ronkainen, N. J., Selänne, H., & Kalaja, S. (2016). *Urheilijoiden kaksoisuraan liittyvän tutkimuksen tämänhetkinen tilanne Suomessa*. *Liikunta ja tiede*, 53 (23), 88–95. Saatavilla: <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/50530>

Scott, S. (2009). *Making sense of everyday life*. Polity Press.

Sport Intelligence. (2018). *Global Sports Salaries Survey 2018*. Saatavilla: <https://globalsportssalaries.com/GSSS%202018.pdf> (Viitattu 24.2.2022)

Stambulova, N., Engström, C., Franck, A., Linnér, L & Lindahl, K. (2014) *Searching for an optimal balance: Dual career experiences of Swedish adolescent athletes*. *Psychology of Sport and Exercise* (21) 2015 4–14. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2014.08.009>

Stambulova, N. (2012). Working with athletes in career transitions. Teoksessa S. Hanton ja S. D. Mellalieu (toim.) *Professional Practise in Sport Psychology*. (s.165–194). Oxon: Routledge. Saatavilla: <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.ulapland.fi/lib/ulapland-ebooks/reader.action?docID=957582>

Suomen Palloliitto. (2021). Saatavilla: <https://www.palloliitto.fi/jalkapallouutiset/jalkapallon-hyoty-suomen-yhteiskunnalle-125-miljardia-euroa-vuodessa-nainse>

Suomen Olympiakomitea. Urheilijan kaksoisura. Saatavilla: <https://www.olympiakomitea.fi/huippu-urheilu/urheiluakatemiaohjelma/kaksoisura/> (Viitattu 12.3.2022)

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi: Helsinki.

Wylleman, P., Reints, A. & De Knop. (2013). Athletes' careers in Belgium: A holistic perspective to understand and alleviate challenges occurring throughout the athletic and post-athletic career. Teoksessa N. B. Stambulova & T. V. Ryba, (toim.) *Athletes' careers across cultures*. Taylor & Francis Group. (31–42). Saatavilla: <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.ulapland.fi/lib/ulapland-ebooks/reader.action?docID=1211734>

LIITTEET

LIITE 1. HAASTATTELUPYYNTÖ

Olen Lapin yliopiston kasvatustieteiden maisterivaiheen opiskelija ja teen tällä hetkellä pro gradu -tutkimusta toisella asteella opiskelevien nuorten jalkapalloilijoiden koulutuksen ja urheilu-uran yhdistämisen tukevista rakenteista. Olisin kiinnostunut lähestymään aihetta erityisesti Suomessa toimivien jalkapalloon erikoistuneiden lukioiden näkökulmasta, joissa myös seurat ovat isossa roolissa. Olen päätenyt siihen päätelmään, että Suomessa tällaisia oppilaitoksia on kaksi – *kaupunki 1* ja *kaupunki 2*.

Tutkimukseni olisi luonteeltani laadullinen ja tutkimukseni aineiston haluaisin kerätä haastatteleamalla jalkapalloakatemioiden toiminnan parissa työskenteleviä työntekijöitä, eli akatemiajoukkueiden vastuovalmentajia ja oppilaitoksien opinto-ohjaajia. Haastattelu toteutettaisiin puolistrukturoidun teemahaastattelun avulla, jossa haastattelua ohjaa tietty runko, mutta runko toimii enemmänkin haastattelijan muistilistana. Haastattelussa keskiössä ovat siis tiivistetyt avoimet vastaukset ja avoin keskustelu haastattelijan ja haastateltavan välillä. (Lisätietoa menetelmästä esimerkiksi täältä: http://www2.uiah.fi/virtu/materiaalit/tuotetiede/html_files/1364_empiir.html#teemahaas)

Haastattelut toteutettaisiin lähtökohtaisesti verkon välityksellä esimerkiksi Teamsia tai Zoomia hyödyntäen. Tutkimuksessa noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä ja eettisiä ohjeita. Tutkimuksessa ei esimerkiksi näin ollen mainita haastatteluun osallistuvien henkilöiden nimiä, eikä kommentteja yhdistetä paikkakuntaan, oppilaitokseen tai joukkueeseen. Tutkimusetiikkaan ja aiheeseen liittyvään ohjeistukseen voit halutessasi tutustua esimerkiksi täältä: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusetiikka/>

Mikäli kiinnostuksenne heräsi ja olisitte halukkaita osallistumaan tutkimukseen, toivoisin vastustanne mahdollisimman nopeasti alla olevaan sähköpostiosoitteeseen. Olen tavoitettavissa myös puhelimitse, mikäli haluatte ottaa yhteyttä sitä kautta ja olen valmis vastaamaan kysymyksiin, jos jokin asia askarruttaa. Haastattelut järjestettäisiin lähtökohtaisesti aikavälillä 29.11-10.12.2021, mutta aikatauluista löytyy omalta osaltani joustovaraa.

Ystävällisin terveisin,

Elmeri Heikkilä, Lapin yliopisto

Sähköposti:

Puhelin:

LIITE 2. SÄHKÖPOSTI

Hei!

Saitte tämän viestin, koska olisin kiinnostunut haastattelemaan Teitä pro gradu-tutkimustani varten. Teen tutkimustani toisella asteella opiskelevien jalkapalloilijoiden koulutuksen ja urheilu-uran yhdistämisen tukevista rakenteista Suomessa. Olen pyytämässä Teitä haastatteluun, sillä toimitte työssänne merkittävässä asemassa valmentajana/opinto-ohjaajana jalkapalloilua tukevassa oppilaitoksessa. Enemmän lisätietoa löydätte viestin liitteestä.

Etsin yhteystietonne seuranne verkkosivuilta ja toivottavasti tämä viesti tuli oikeaan osoitteeseen. Haastattelussa menisi aikaa arviolta noin 1-2 tuntia, eikä haastatteluun tarvitsisi valmistautua ennalta mitenkään. Mikäli kiinnostuksenne heräsi tätä tutkimusta kohtaan, toivoisin vastaustanne viimeistään 26.11.2021 mennessä.

Mahdollista yhteydenottoanne odottaen,

Elmeri Heikkilä

Lapin yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta

Sähköposti:

Puhelin:

LIITE 3. HAASTATTELURUNKO JA SÄHKÖPOSTI (VALMENTAJA)

HAASTATTELUN ESITTELY

Haastattelussa on tarkoitus purkaa joukkueenne arjen toimintaa ja sen rakentamista. Arki käsitteenä on melko laaja ja käsitettä voisi lähestyä usealla muullakin tavalla. Tutkimukseni teoreettisessa viitekehityksessä olen jakanut arjen kirjallisuutta ja aiempaa tutkimusta hyödyntäen kolmeen osaan: 1) *ajankäyttö ja rutiinit* 2) *kodintuntu ja turvallisuus sekä* 3) *toiminnan laatu ja ylläpitäminen*. Jaottelun pohjalta olen laatinut haastattelukysymykset. Lisäksi haastattelussa on lopuksi osa *tulevaisuus*, jonka tarkoituksena on toimia tietynlaisena yhteenvetona haastattelulle.

Haastattelumuotona on jo aiemmin tutkimuspyynnössäni esittelemäni puolistrukturoitu teemahaastattelu, jolle ominaisia piirteitä ovat esimerkiksi avoimet vastaukset, haastattelijan ja haastateltavan välinen keskustelu sekä vastausten ennalta-arvaamattomuus.

Lähde ja lisätietoja menetelmästä: http://www2.uiah.fi/virtu/materiaalit/tuotetiede/html_files/1364_empiir.html#teemahaas

Jaan tekemäni haastattelurungon jo valmiiksi, jotta voitte tutustua siihen etukäteen, jotta säästämme rajallista aikaa ja saamme haastattelun määräajassa valmiiksi.

LÄMMITTELY/ESITTELY

- Millainen on sinun työnkuvasi akatemian toiminnassa? Ketä kaikkia muita tiiminne kuuluu?
- Miten joukkueellanne menee tällä hetkellä yleisesti?

AJANKÄYTTÖ JA RUTIINIT

- Miten kuvailisit tavallista viikkoanne akatemiassa? Mitkä rutiinit nousevat päällimmäisenä/tärkeimpänä mieleen?
- Miten olette jakaneet vuosirytmienne? Kuinka paljon arki eroaa esimerkiksi kilpailukaudella ja ohimenokaudella?

- Miten kuvailisit urheilijoiden valvomisen ja vapauden suhdetta toiminnassanne? Oletteko joutuneet esimerkiksi muuttamaan toimintanne sääntöjä/käytäntöjä, jos jollain osa-alueella toiminta ei ole ollut toivotunlaista?
- Millä tavoin seuraatte ajankäytön onnistumista?

KODINTUNTU JA TURVALLISUUS

- Miten kuvailisit joukkueesi yhteishenkeä? Voit verrata esimerkiksi kokemuksiisi aiemmista joukkueista, joiden toiminnassa olet ollut mukana
- Joukkueessa on myös muilta paikkakunnilta muuttaneita pelaajia – millaista heidän sopeutumisensa on ollut toimintaan?
- Suurin osa urheilijoista asuu ilmeisesti akatemian tiloissa – Voisiko akatemian/joukkueen luomaa tukipiiriä kuvailla ”toiseksi perheeksi” pelaajille?
- Löytyykö toiminnastanne mielestäsi perhearjen kaltaisia piirteitä? Mitä ne ovat?

TOIMINNAN LAATU JA YLLÄPITÄMINEN

- Millaisia ovat ne hetket, kun olet kokenut erityisesti onnistuneesi työssäsi?
- Millaisia ovat puolestaan ne hetket, jolloin asiat eivät ole menneet toivotunlaisesti?
- Joudutteko usein valmennuksen osalta ponnistelemaan laadun ylläpitämiseksi?
- Koetko yhteistyön olevan sujuvaa akatemiaympäristön eri toimijoiden kanssa? Esimerkiksi emoseuran, koulujen tai oppilaitosten kanssa? Mikä on hyvää, missä voisi vielä parantaa?

TULEVAISUUS

- Millaisen koko maan kattavan jalkapalloakatemimallin haluaisit nähdä tulevaisuuden Suomessa? Peilaten esimerkiksi kokemuksiisi oman akatemian toiminnasta ja hyväksi todetuista malleista tai kokemuksiisi vanhoista joukkueistasi?

- Jos saisit 50 000 euroa vuodessa lisärahoitusta akatemiasi toimintaan, niin mihin toivoisit varat kohdistettavaksi?

LIITE 4. HAASTATTELURUNKO JA SÄHKÖPOSTI (OPINTO-OHJAAJAT)

HAASTATTELUN ESITTELY

Haastattelussa on tarkoitus purkaa joukkueenne arjen toimintaa ja sen rakentamista. Arki käsitteenä on melko laaja ja käsitettä voisi lähestyä usealla muullakin tavalla. Tutkimukseni teoreettisessa viitekehyksessä olen jakanut arjen kirjallisuutta ja aiempaa tutkimusta hyödyntäen kolmeen osaan: 1) *ajankäyttö ja rutiinit* 2) *kodintuntu ja turvallisuus sekä* 3) *toiminnan laatu ja ylläpitäminen*. Jaottelun pohjalta olen laatinut haastattelukysymykset. Lisäksi haastattelussa on lopuksi osa *tulevaisuus*, jonka tarkoituksena on toimia tietynlaisena yhteenvetona haastattelulle.

Haastattelumuotona on jo aiemmin tutkimuspyynnössäni esittelemäni puolistrukturoitu teemahaastattelu, jolle ominaisia piirteitä ovat esimerkiksi avoimet vastaukset, haastattelijan ja haastateltavan välinen keskustelu sekä vastausten ennalta-arvaamattomuus.

Lähde ja lisätietoja menetelmästä: http://www2.uiah.fi/virtu/materiaalit/tuotetiede/html_files/1364_empir.html#teemahaas

Jaan tekemäni haastattelurungon jo valmiiksi, jotta voitte tutustua siihen jo hieman etukäteen. Kerron vielä haastattelun alussa tutkimuksestani hieman tarkemmin ja lisäksi tietenkin tarkennan myös kysymyksiä haastattelun edetessä. Mainitsen vielä, että runko on enemmänkin haastattelua ohjaava apuväline, ja se luultavasti myöskin elää hieman haastattelun aikana. Lisäksi korostan, että haastatteluun ei tarvitse valmistautua erikseen mitenkään!

LÄMMITTELY/ESITTELY

- Millainen on sinun työnkuvasi jalkapallolukion toiminnassa? Ketä kaikkia muita tiimiinne kuuluu?
- Oletko ollut aiemmin työurallasi tämän jalkapallolukion kaltaisessa toiminnassa mukana?

AJANKÄYTTÖ JA RUTIINIT

- Miten olette jakaneet vuosirytmienne? Eroaako jalkapallolukiolaisten kouluviikot paljon toisistaan esimerkiksi kilpailukaudella ja ohimenokaudella?
- Mitä haasteita jalkapalloakatemia toiminta aiheuttaa mielestäsi opintojen suunnittelulle?
- Mitä vahvuuksia lukioympäristöllänne on mielestäsi tasapainoisen ajan käytön ja rutiinien luomisen näkökulmasta? Entä mitä voisi vielä kehittää?

KODINTUNTU JA TURVALLISUUS

- Miten joukkueenne akatemiatoimintamalli näkyy mielestäsi pelaajien opinto-ohjauksessa? Helpottaako esimerkiksi pelaajien yhdessä viettämä aika paljon? Tai vastuvalmentajan/muiden työntekijöiden kanssa tehty yhteistyö?
- Toiminnassanne on myös ilmeisesti muilta paikkakunnilta muuttaneita pelaajia – millaista heidän sopeutumisensa on ollut toimintaanne?
- Mitkä ovat mielestäsi tärkeimpiä asioita nuoren urheilijan kokonaisvaltaisessa hyvinvoinnissa? Pystytäänkö mielestäsi lukionne toiminnassa tukemaan hyvin näitä osa-alueita?

TOIMINNAN LAATU JA YLLÄPITÄMINEN

- Millaisia ovat ne hetket, kun olet kokenut erityisesti onnistuneesi työssäsi (erityisesti jalkapallolukion toiminnassa)?
- Millaisia ovat puolestaan ne hetket, jolloin asiat eivät ole menneet toivotunlaisesti?
- Joudutteko usein koulun osalta ponnistelemaan päivittäisen laadun ylläpitämiseksi?
- Koetko yhteistyön olevan sujuvaa akatemiaympäristön eri toimijoiden kanssa? Mikä on hyvää, missä voisi vielä parantaa?

TULEVAISUUS

- Millaisia elementtejä näkisit merkittävänä tulevaisuuden toimivissa akatemiatalleissa? Peilaten esimerkiksi kokemuksiisi tämän jalkapallolukion toiminnasta ja sen hyviksi todetuista malleista, tai kokemuksiisi muista urheilulajeista ja toimintamalleista?

- Jos saisit 50 000 euroa vuodessa lisärahoitusta jalkapallolukion toimintaan, niin mihin kohdistaisit varat?